İmadeddin Nesimî

(1369- Halep, 1417)

Büyük Azerî şairi İmadeddin Nesimî, 1369 yılında doğmuştur. Nesimî, mükemmel bir tahsil görmüş, "Seyyid", "Hüseyin" ve "Nesimî" mahlaslarıyla şiirler yazmıştır. Nesimî'nin eserlerinde Bursa, Tebriz vs. şehirlerinin adları sıkça anılır.

Nesimî'nin yaşadığı çağda Emir Timur ile Tohtamış Azerbaycan'ı almış ve Miranşah burada hakimiyet sürmüştür. Bu çağlarda Azerbaycan'da Hurufîlik hareketi geniş ölçüde yaygınlaşmıştır. Bu tarikatın kurucusu Fazlullah Naimi (1340-1394), Miranşah tarafından yakalanarak Elince Kalesi yanında feci bir şekilde öldürülmüştür.

Nesimî, üstadı olan Naimi'den Hurufîliği öğrendikten ve kabul ettikten sonra bu tarikat uğrunda mücadele etmiş, hatta mahlasını bile üstadının mahlasından almıştır. Bütün Hurufîler gibi Nesimî de takip edilmiş ve 1417 yılında Halep'te derisi yüzülerek öldürülmüştür.

Nesimî, Azerbaycan edebiyat tarihinde felsefî şiirin temelini atmış; güzel ve mükemmel eserlerin sanatkârı olarak büyük şöhret bulmuştur. Onun şiirlerinde tasavvufî ve Hurufîliğe ait fikirler, zamanın hakim ideolojisine karşı yöneltilmiştir. Allah-insan fikrini ileri süren şairin bütün eserleri, insan hakkında yazılmış şiirlerden ibarettir. Nesimî, insanı Tanrılaştırarak veya Tanrı'yı insanlaştırarak Ortaçağ hayatının beşerî ilişkilerine karşı gelmekteydi. "Kâmil insan" a derin sevgi besleyerek onu ilâhileştiriyordu. Cisim ve can sahibi olan insanın dünya ve kainata sığmamasını, onun aklî ve manevî büyüklüğünde görüyordu.

Nesimî'nin dünyevî ve gerçek konuları işleyen eserleri de vardır. Bu tarzda yazdığı şiirlerinde terennüm ettiği duygular ve düşünceler, samimî ve hayatîdir.

Büyük şairin ölümsüz sanatı, Azerbaycan halkının sanat ve kültür tarihinde yeni bir düşünce tarzının ifadesidir. O'nun felsefî fikir ve yüksek sanat örneği olan şiirleri, Yakın ve Ortadoğu ülkelerinin şiirinde de bir uyanışa vesile olmuştur.

Qazeller

Derd ü qem ile yandı könül, yâr bulunmaz,
Çox dâr ü diyar istedi, deyyâr bulunmaz.

Gönül, dert ve gamla yandı; derdimi giderip gamımı paylaşacak bir sevgili bulunmaz. Çok yer ve ülke araştırdı, dert yanıp üzüntüsünü azaltacak bir kişi bulunmaz.

Yârem deyici çoxdurur, amma beheqîqet,
Fürset gelicek, yâr ü vefâdâr bulunmaz.

"Ben yârinim" diyen çok olsa da gerçekte yeri gelince vefalı yâr bulunmaz.

Adet budurur kim, dili dildâre vererler,
Dil getdi elimizden, dildâr bulunmaz.

Adet budur ki gönlü, gönül sahibi sevgiliye verirler. Ne var ki gönül elimizden gitti, gönlün sahibi bulunmaz.

Nece kişiler de'vi-yi İslam edir, amma
Tek arada bir xaç ile zünnâr bulunmaz.

Nice kişiler İslâm davası güderler, ama tek farkları arada bir haç ile zünnarlannm (keşiş kuşağı) olmasıdır.

Her bîhüner insafı yox uş mensebi tutdu,
Sâhib-hünere menseb ü idrar bulunmaz.

Beceriksiz kişiler, insafsızlar soy sülale yoluyla üstün makamları işgal ettiler. Hüner sahipleri ise makam ve geçim yeri bulamaz.

Her kişide bir cübbe vü destâr olur, amma.
Min başta biri lâyiq-i destâr bulunmaz.

Her kişide bir cübbe ile sarık bulunsa bile bin baştan teki bile bu sarığa lâyık değildir.

Çün çerx-i felek câhül ü nadan sever oldu,
Bes lâcerem uş fezle xirîdâr bulunmaz.

Ne zaman ki, kahpe felek, cahili ve haddini bil mezi sever oldu; artık şüphesiz, faziletin müş terisi bulunmaz.

Terrar ger aparsa qamu rexti revadır,
Çün qefilede bir kişi bîdâr bulunmaz.

Fırsatçı hırsız, bütün gerekli şeyleri götürse yeridir. Çünkü yola koyulan kafilede bir kişi bile uyanık değildir.

Xelqin emeli azdı, könül yıxıcı öküş,
Bir xeste könül yapıcı me'mâr bulunmaz.

Halkın işi çığırından çıktı. Gönül yıkıcılar ço ğaldı. Yaralı bir gönülü tamir edecek bir mimar bile bulunmaz.

Var derde tehemmül qıl u sebr eyle cefeye,
Çün dil dileyi endek ü büsyâr bulunmaz.

Var git derde katlan ve eziyetlere karşı sabırlı ol. Çünkü gönlün dileğinin azı da, çoğu da bulunmaz.

Zerq ile riya üste kesâd eyledi fezli,
Elm ehline bir rövneq-i bâzâr bulunmaz.

İki yüzlülük ve hilekarlık işte aldı yürüdü. Fazileti müşterisiz bıraktı. İlim sahiplerine parlak bir pazar kalmadı.

Yar razını faş etme, Nesîmî, bu evâme,
Alemde bu gün mehrem-i esrar bulunmaz.

Ey Nesîmî, sen sırrını bu ayak takımına açma. Çünkü bugün dünyada sırdaş bir insan bile bulunmaz.

II

Ey üzün "nesrün min-Allah", vey saçın "fethün qerib"
Ey beşer süretli Rehman, vey meleksîmâ hebib.

Ey yüzü "Nasrün min-Allah"ı*, ey saçı "Fethun karib" i** hatırlatan güzel, ey insan kılığmdaki esirgeyici ve ey melek görünüşlü sevgili.

* "Nasrün min-Allah" , "Yardım Allah'tandır" anlamında ve "Fethin karib" de "Fetih çok yakındır" anlamında Kur'an-ı Kerim'den alınmış ayetlerdir. Bu ayetlerin seçilişi Nesîmi'nin mensubu olduğu Hurufîlikle ilgilidir. (Sâf Suresi 13. ayet)

Vâlehem hüsnüne ey miskin saçından münfeil,
Cennetin bağında reyhan, sünbülün çininde tib!

Ey cennet bahçesinde fesleğenin ve sünbülün kıvrımmdaki hoş kokunun misk kokulu saçının etkisinde kaldığı dilber, senin güzelliğinden şaşkına dönmüşüm.

Zülf ü rüxsârmdır "er-Rahman ele'l-erşi'stevâ"
Ke'benin mehrâbı qaşm, fitneli eynen xetib.

"Er-Rahmânuala'1-Arşi'steva" ayeti senin yüzünden sarkan zülfün ile yanağında yazılıdır. Kaşın Kabe'nin mihrabı, fitneli gözün ise hatiptir.

"Er-Rahmânu ala-1-Arşi'stevâ"; Rahmeti hadsiz hesapsız olan Allah, bütün yüceliği ve uluğuyla gökyüzünü kapladı" anlamında ayettir. (Tâ-Hâ Suresi, 5.ayet)

Enberefşan sünbülün esrarı oldu aşikar,
Geldi Rûhullâh u mensûx oldu zünâr ü selib.

Anber saçan, sümbüle benzer saçının şırlan ortaya çıktı. Allah'ın neft ettiği ruh (Hz.İsa) geldi ve haç ile zünnarm (keşiş kuşağı) hükmü ortadan kalktı.

Suretin lövhinde endirdi kelâmı Cebreil,
Ey camâlın Heq kitabı "İnnehû şey'ün ecib"

Cebrail, Allah'ın kelamını senin yüzünün Levh'inde indirdi. Ey yüz güzelliği Allah'ın kitabı olan sevgili, o "İnnehu şey'ün acib" dir yani "muhakkak ki şaşılacak bir şeydir".

Âşiqin esrarını, Heqqi bilen arif bilir,
Âşinâ hâlm ne bilsin, kendini bilmez qerib.

Âşıkların sırlarını ancak Hakk'ı tanıyan irfan sahipleri bilir. Kendini bilmeyen garip kişi , tanıdık kişinin halini nereden bilsin?

III

Cânâne menim sevdiyim can bilir ancaq,
Könlüm dileyin dünyâda canan bilir ancaq.

Ey sevgili! Benim sevdiğimi ancak can bilir. Gönlümün dünyadaki dileğini ise ancak sevgili bilir.

Bildim, tanıdım elimde me'bûdu, yeqin ki,
Şöyle bilirem kim, ânı Qur'an bilir ancaq.

İlim sayesinde muhakkak ki, tapılacak olan Tanrı'yı tanıdım ve bildim. Ancak yine de onu Kur'an-ı Kerim'in bildiğini sanırım.

Abdal oluban beylik eden ârîfi gör kim,
Bu seltenetin qedrini sultan bilir ancaq.

Derviş olduğu hâlde beylik eden arif kişiye bak. Bu saltanatın kıymetini ancak sultan bilir.

Sûfî midir ol câm-i müseffâsma meşgul,
Pünhâni içer eyle ki, şeytan bilir ancaq.

Sofuyu sorarsan o süzülmüş içkisiyle meşguldür. Öyle gizli içer ki, ancak şeytan bilebilir.

Ey sâqi, getir dövr ayağın, dövr ele, sun kim,
Bu dövr ayağın dövrünü dövran bilir ancaq.

Ey içki dağıtan güzel! Elden ele dolaştırılarak içilen kadehi getir ve dolaştırarak sun. Çünkü bu dolaştırılan içkinin dolaştırılmasını ancak devrederek içenler bilir.

Könlüm gemisin qerq ede gör eşq denizine,
Kim bu denizin behrini umman bilir ancaq.

Gönül gemisini aşk denizinde batır. Çünkü bu denizin derinliğini ancak okyanus bilir.

Heç kimse Nesîmî sözünü keşf ede bilmez,
Bu quş dilidir, bunu Süleyman bilir ancaq.

Hiç kimse Nesîmî'nin sözünün ne anlama geldiğini bulamaz. Bu dil, kuş dilidir ve ancak Hz.Süleyman bilir.

IV

Mende sığar iki cahan, men bu cahâna sığmazam,
Gövher-i lâmekan menem, kövn ü mekâna sığmazam.

İki cihan (dünya ve ahiret) benim içime sığar, ancak ben bu dünyaya sığmam. Mekandışı olma cevheri benim, ancak yine de varlığa ve mekana sığmam.

Erşle ferş ü kâf u nun mende bulundu cümle çün,
Kes sözünü vü ebsem ol, şerh ü beyâne sığmazam.

Yeryüzü ile gökyüzü ve "kâf" ile "nun"*gibi bütün herşey bende bulunduğu için, ey bana akıl vermeye kalkışan kişi sesini kes. Çünkü ben, sözlere ve açıklamalara sığmam.

* "Kaf" ve "nun" harfleri Allah'ın "Kün" yani "Var. ol" emrini ve bütün varlığı işaret etmektedir.

Kövn ü mekandır âyetim zâti durur bidayetim,
Sen bu nişanla bil meni, bil ki, nîşâne sığmazam.

Bütün varlıklar ve mekan benim delilimdir. Başlangıcım varlık sahibi olan Zat'la başlar. Sen beni bu işaretle tanı, ama ben bu işarete de sığmam.

Kimse güman ü zenn ile olmadı Heqq ile biliş,
Heqqi bilen bilir ki, men zenn ü gümâne sığmazam.

Hiç kimse zanla, kuşkuyla Hakk'ı bilenlerden olmadı. Hakk'ı bilen, benim zanna, kuşkuya sığmayacağımı da bilir.

Surete bax u me'nini suret içinde tanı kim,
Cism ile can menem, velî cism ile câne sığmazam.

Dış görünüşe bakıp bu dış görünüş içinde gerçek manayı, iç görünüşü tanı. Çünkü beden de , ruh da benim. Ancak ben ruha da, bedene de sığmam.

Hem sedefem, hem inciyem, Heşr ü Sîrat esenciyem.
Bunca qumaş u rext ile men bu dükkâne sığmazam.

Hem inci, yani iç; hem de inci kabuğu , yani dışım. Haşir, yani öldükten sonra ruhların dirileceği meydanın ve Sırat'ın, yani Cennet veya Cehenneme gidecek yolun başına buyruk kişisi benim. Bunca kumaş ve binek takımıyla ben bu dükkâna sığmam.

Genc-i nihan menem men uş, eyn-i eyan menem, men uş,
Gövher-i kan menem, men uş, behre ve kâne sığmazam.

İşte gizli hazine benim. Görünenin aynısı işte benim. Bu hazine kaynağının incisi de işte benim. Ancak ben ne inci çıkan denize, ne de sustası çıkan kaynağa sığarım.

Gerçi mühît-i e'zemem, adım âdemdir, âdemem,
Dar ile künfekan menem, men bu mekâne

Gerçi her tarafı kaplayan ulu varlık benim, ancak bana insan adı verdikleri için görünüşte insanım. Yapı da, "ol" denilince olan da benim. Ancak ben bu mekana da sığmam.

Cân ile hem cahan menem, dehr ile hem zaman menem
Gör bu letîfeyi ki, men dehr ü zamane sığmazam.

Ruhla aynı cihanı paylaşan, âlemle aynı zamanı yaşayan benim. Ancak şu komik duruma bak ki, ben ne bu âleme, ne de bu zamana sığarım.

Encüm ile felek menem, vehy ile hem melek menem,
Çek dilinü ve ebsem ol, men bu lisâne sığmazam.

Yıldızlarla felek benim. Vahiy de , onu getiren melek de benim. Ey benim hakkımda konuşan kişi! Dilini tut ve konuşma, çünkü ben senin diline de sığmam.

Zerre menem, güneş menem, çar ile penc ü şeş menem.
Sureti gör beyân ile, çünki beyâne sığmazam.

En küçük varlık da, güneş de benim. Dört (dört unsur: toprak, su, rüzgâr,ateş), beş (beş duyu) ile altı (altı yön: sağ, sol, ön, arka, üst, alt) da benim. Sözle anlatılan görünüşe bak, ancak ben anlatmaya da sığmam.

Zat ileyem sifat ile, qedr ileyem berat ile,
Gülşekerem nebat ile beste dehâne sığmazam.

Sıfat ve Zât ile birlikteyim. Kadir ve Berat gecesi ile beraberim.Şeker kamışıyla birlikte gül tatlısıyım. Bu yüzden kapalı ağızlara da sığmam.

Nâr menem, şecer menem, erse çıxan hecer menem,
Gör bu odun zebânesin, men bu zebâne sığmazam.

Ateş (Tur Dağı'nda Hz.Musa'nm gördüğü ateş) ile ağaç (Hz.Meryem'in hamileyken tutunduğu ağaç) benim. Göğün son katma çıkan taş da benim. Bu ateşin zebanisini, yani cehennem meleğini gör. Çünkü ben bu dile de sığmam.

Şems menem, qemer menem, şehd menem, şeker menem,
Rûh-i revân bağışlaram, rûh-i revana sığmazam.

Güneş benim, ay benim, bal benim, şeker benim. Herkese akıcı bir ruh bağışlarım, ancak kendim bu akıcı ruha sığmam.

Gerçi bu gün Nesîmiyem, Hâşimîyem, Qureyşiyem,
Bundan uludur âyetim, âyet ü şâne sığmazam.

Her ne kadar bugün Nesîmî diye anılmaktaysam da Haşimî sülalesinin Kureyşî boyundanım. Bunun için delilim uludur, fakat bu yüzden şana ve delile sığmam.

V

Dilberâ, men senden ayru ömr ü câm neylerem?
Tac ü taxt ü mülk ü mal ü xânümânı neylerem?

Ey gönül alan sevgili! Ben senden ayrı olduktan sonra hayatı ve canı ne yapayım? Tac, taht, mal, mülk ve evi ne yapayım?

İsterem vesl-i cemâlin tâ qılam derde deva,
Men senin bîmârınam, özge devanı neylerem?

Yüzünün güzelliğine kavuşmak isterim ki derdime deva bulayım. Ben senin için hastayım, başka devayı ne yapayım?

Ey Müselmanlar bilin kim, yar ile xoşdur cahan,
Çünki, yardan ayru düşdüm, bu cahânı neylerem?

Ey Müslümanlar! Bilin ki dünya sevgiliyle güzeldir. Madem ki sevgiliden ayrı düştüm, bu dünyayı ne yapayım?

Çox dualar qılmışam men Xâliqin dergâhına,
Çün muradım hâsil olmaz men duanı neylerem?

Ben yaratıcı Tanrı'nm dergâhına çok dualar ettim. Ama madem ki isteğim yerine gelmiyor, duayı ne yapayım?

Dilber aydır ey Nesîmî, sâbir ol, qılma feğan.
Men bu gün sebr eylesem, danla feğânı neylerem?

Gönül alan sevgili; "Ey Nesîmî, sabırlı ol ve feryat etme." der. Ben bugün sabretsem sabaha kadar feryadı ne yapayım?

VI

Bu cism evine tâlibâ seyr ederek çün çan gelür,
Bu evde bâqî sanma kim, bir-iki gün mehman gelür,

Ey istekli kimse, ruh bu ceset evine gezerek gelir. Ancak onu bu evde devamlı sanma, bir iki gün misafir olarak gelir.

Vardır suâlim çün sana, vergil cavab, qalma dona,
Bu rûh-i qutsîyi bana değil ki, sen qandan gelür.

Sana bir sorum vardır, cevap ver, donakalma. Bana söyle ki, "Bu kutsal ruh sana nereden gelir?"

Çün xâkdan eyler sefer me'den, nebat olur şecer,
Rövşen görür ehl-i nezer, kol töme-yi hey van gelür.

Maden topraktan yolculuğa çıkar ve bitkiler ağaç olur. Görüş sahipleri bunu açıkça görür. Bunlar hayvanlara yiyecek olur.

Çün töme-yi hevyan olur, o da ki, ins ü can olur,
İnsan vâsil olmağa bî-dest ü pâ perrân gelür.

Ne zaman ki, hayvan yiyeceği olur, o zaman insanlar ve cinler olur. İnsan hâline kavuşmaya elsiz ayaksız uçucu olarak gelir.

Bî-ixtiyâr ü bî-edad, gelür geder kim, vesl ola,
Tâ vesl olana âdeme, candan geder, candan gelür.

Kendi isteği dışında ve aletsiz olarak gelip gider ki kavuşabilsin. İnsan hâline kavuşuncaya kadar ruhtan gider, ruhtan gelir.

Çün âdeme vâsil olur, meqsûd ona hâsil olur,
Ol nütfeden insan olur, lö'le kimi qeltan gelür. ?

Ne zaman ki insan hâline kavuşur, o zaman maksadı yerine gelir: O damladan insan olur ve şişe gibi yuvarlanarak gelir.

Çün töme-yi insan olur, insan-i cism ü can olur,
Pes-ruh-i insanî olub, çün sûret-i rehman gelür.

Ne zaman ki, insanın yiyeceği olur, o zaman ruh ve vücut sahibi insan olur.

Ol müshef-i bâ-bismile insân-ı kâmildir kim, ol
Her yerde bilgil kim, yeqin ol ebb-i ins ü can gelür.

O "Bismillah" la başlayan kitap, olgun insandır. Her yerde bil ki, kesin olarak insan ve cinlerin babası gelir.

VII

Cûş qıldı eql-i küll, geldi vücûde kâinat,
Kâf ü nun emrinden oldu bu cahan yekbâr mest.

Herşeyi kapsayan akıl (Tanrı) coştu ve evren yaratıldı. "Kaf" ile "nun" emrinden bu cihan bütünüyle sarhoş oldu. ("Kaf" ile "nun" harfleri "var ol" anlamında olup "Kûn" kelimesini ifade etmektedir ve Allah'ın kainatı yaratırken verdiği emri karşılamaktadır.)

Mest olub söyler Ene'l Heq eşq ile âlemde bil
Ye'ni ki, Mensur âşiq oluban ber-dâr mest.

Bil ki, aşkla âlemde sarhoş olan "Ene'1-Hak" sözünü söyler. Yani Hallac-ı Mansur'un âşık olunca darağacında asılmış hâli sarhoş gibidir.

Cinn mest ü ins mest ü cümle bu vehş ü tu'yur,
Xâk mest ü bâd mest ü âb mest ü nâr mest.

Cinler, insanlar, kuşlar, vahşi hayvanlar, toprak, rüzgâr, su ve ateş de bu emirden sarhoş olmuşlardır.

Cümle bir şeyden olubdur bu cahan yekbâregi,
Erş ü kürsi, her dü âlem, bu qamû girdâr mest.

Bu cihan, bir defada ve hepsi bir şeyden meydana gelmiştir. Göğün son katı ile onun altındaki levh-i mahfuzun bulunduğu yer; her iki âlem, yani dünya ve ahiret ile bütün işler sarhoştur.

Eşq-i sübhânî meyinden vâleh oldu şeyle bil,
Erş mest ü ferş mest ü kövkeb-i seyyar mest.

Öyle bil ki, ilâhî aşk içkisinden yeryüzü, gökyüzü ve gökte dolaşan yıldızlar da sarhoş ve şaşkındır.

VIII

Qam Haqqı bilen bir gerçek er kim,
Ola doğru onun dilinde göftâr?

Hakk'ı bilip tanıyan gerçek bir yiğit var mıdır ki, onun dilindeki söz doğru olsun?

Qanı dövranda bir qelbi değalsiz,
Qanı âlemde bir ârîce dinar?

Devrimizde kalbinde hile olmayan var mıdır? Hani dünyada saf altından bir para var mıdır?

Qanı dünyâde iqrar eyleyen kim
Ki, yoxdurur onun qelbinde inkâr

Hani dünyada herşeyi açıkça söyleyen var mıdır? Varsa onun kalbinde inkâr yoktur.

Qanı qeflet serabından bir ayıq?
Qanı esrüklerin cem'inde hûşyâr?

Hani gaflet şarabından içip de ayık kalan kişi var mıdır? Hani sarhoşların topluluğunda aklı başında olan kimse var mıdır?

Qanı ehdinde şol sâbitqedem kim,
Qoyum onun adm doğru, vefâdâr.

Sözünde duran kişi var mıdır? Varsa onun adını "doğru, vefakâr" koyayım.

IX

Ey yanağın suresi "veşşems" yüzün âyati,
"Hâzihî cenneti-edni-fedxuluhâ xâlidin".

Ey yanağının suresi "ve'ş-şems" ve yüzünün ayeti "Hâzihî cennatü adnin fedxuluhâ xâlidîn" olan sevgili! (Ve'ş-şems: Kur'an-ı Kerim'in 91. süresidir. Onlar ebedî olarak adn cennetine girmişlerdir" anlamına gelen "Hâzihî cennâtü adnin fedxulühâ xâlidîn" başta Zümer suresi 73.ayet ve cennetle ilgili bazı başka ayetlerden iktibaslardan meydana gelmiştir.)

"Külli şeyyün xâlike" vechinden ayrı şey deyil,
Ey hidâyet semi yüzün, vey saçi "heblülmetin",

"Küllü şey'in xalike" senin yüzünden başka bir şey değildir. Ey yüzü doğru yolu gösteren mum ve saçı "Hablü'l-metin" olan sevgili! (Küllü şey'in xalike: "Her şeyi O yaratmıştır" anlamında ayet/ Secde süresi 32.ayet. Hablü'l-metin: Sağlam ip demektir ve mecazî olarak İslâmiyet karşılığında kullanılmaktadır.)

Qiblemizder suretin elhemdüllüllah, ey nigar,
Tâ ebed "iyyâke ne'bud, min cemâlek nesteiyn"

Ey put gibi güzel! Şükürler olsun ki yüzün kıblemizdir. Sonsuza kadar "iyyâke na'bud min cemâlik nesta'în" yani "ancak sana kulluk eder ve senin cemalinden yardım dileriz." (Bu ifade de Fatiha süresi 4. ayete telmihtir.)

Ey eşqe edüv vü hüsne münkir,
Tezvir ile çekme bunca âhı.

Ey aşka düşman ve güzelliği inkâr eden kişi, yalan söyleyip bunca âhı çekme.

Ger nemet-i cavidan dilersen
Heyvanlara qoy bu âb ü gâhı.

Eğer sonsuzluk nimeti istiyorsan bu su ve samanı hayvanların önüne koy.

Ey eşqe güneh deyen günehkar,
Terk eylemezem men ol günâhı.

Ey aşka günah diyen günahkâr! Ben o günahtan vazgeçmem.

XI

Şol ala gözden, ey könül, sana derem ki, uş saqm;
Üyquda sanma ânı kim, uyqusu yoxdur, âl eder.

Ey gönül, sana şu ela gözden çok sakın derim. Onu uykuda sanma, uykusu yoktur da seni kandırır.

Yüzünü göster ey senem, xelq-i cehâne perdesiz,
Tâ göreler ki, Heq nece sün'ünü berkemâl eder.

Ey tapılacak kadar güzel olan sevgili, Hakk'ın sanatını ne kadar mükemmel yarattığını görsünler diye cihan halkına yüzünü örtüsü olmadan göster.

Qaşma, ya şol alnına benzedem özümü deyib,
Geh döner ay bedr olur geh özünü hilâl eder.

Gökteki ay, sevgilinin o kaşına veya alnına benzeyeyim diye bazen dönüp dolunay, bazen de hilâl şeklini alır.

XII

Üzünü menden nihân etmek dilersen, etmegil;
Gözlerim yaşın revân etmek dilersen, etmegil.

Yüzünü benden gizlemek istersen, gizleme. Gözlerimin yaşını akıtmak istersen, akıtma.

Berq-i nesrin üzre miskin zülfünü sen dağıdıb,
Âşiqi bîxânimân etmek dilersen, etmegil.

Sen yabanî gül yaprağı üzerine misk kokulu saçını dağıtıp aşığını yuvasız bırakmak istersen, yapma.

Qaşlarm gövsünde müjgânm xedengin gizleyib,
Ey gözü mestâne, qan etmek dilersen, etmegil.

Ey sarhoş gözlü sevgili! Kaşlarının kıvrımında kirpiğinin okunu gözleyerek kan dökmek istersen, dökme.

XIII

Dünyâ durucaq yer deyil, ey can sefer eyle,
Aldanma anın âline, andan hezer eyle.

Ey can! Dünya durulacak yer değildir, yolculuğa çık. Onun hilesine aldanma ve ondan çekin.

Bir hele qerer eylemez eyyam, keçer ömür.
Ey ehl-i nezer, bax da bu hâle nezer eyle.

Zaman bir durumda kalmaz, ömür geçer. Ey görüş sahipleri! Bu duruma bak da gör.

Payende deyil dövleti, ey xâce, cahânın,
Esbabına aldanma, gel andan güzar eyle.

Ey Hoca! Dünya mutluluğu daimi değildir. Elbisesine yani dış görünüşüne aldanma, gel ondan vazgeç.

XIV

Zahir ü batin menem, peyda vü hem pünhan menem,
Mezherem, hem müzhirem, hem müzhirin müzhiriyem.

İç ve dış da, açık ve gizli olan da benim. Görülen de, gören de benim. Hatta görenin de göreniyim.

Sâqiyem, hem sâğerem, hem selsebül ü hem sebil,
Mendedir hem hûr ü qılman, hem anın meqsûriyem.

İçki dağıtan güzel de, kadeh de benim. Cennetteki ırmak da, o ırmağın suyu da benim. Cennetteki kadın ve erkek hizmetçiler bendedir. Hem de onların kısaltılmışı, küçültülmüşüyüm.

Hem münâdî vü nedâim, hem atüfem, hem reuf,
Hem qulam, hem qulların rezzâqi vü qeyyûriyem

Hem tellalım, hem de onun sesiyim. Hem bağışlayıcı, hem de esirgeyiciyim. Hem kulum, hem de kulların rızkını veren ve onlar için gayretle çalışanım.

XV

Yüzün berk-i gül-i terdür gül-i ter
Boyun serv-i semenberdür semenber

Yüzün taze gül yaprağıdır. Boyun ise beyaz göğüslü bir selvi ağacı gibidir.

Hirman kâmetün büstan-i canda
Sanavberdür sanavberdür sanavber

Can bahçesinde salınarak yürüyen boyun çamfıstığıdır.

Senün şem-i cemâlünden vücûdum
Münevverdir, münevverdir, münevver

Senin yüzünün ışığından vücudum aydınlanmıştır.

Hatünden şem-i ruhsârün hemîşe
Mu'anberdir, mu'anberdir, mu'anber

Yüzündeki ince tüylerden yanağının ışığı daima anber kokuludur.

Mana peyveste şol mihrâb-i ebru
Beraberdir, beraberdir, beraber

Kaşların mihrapları daima benimle beraberdir.

Zihî devlet ki, vaslün xah dahi
Müyesserdir, müyesserdir, müyesser

Ne mutlu ki, sana kavuşmayı istemek dahi kolay bulunur.

Dimağüm büy-i ışkundan dem-â-dem
Muattardur, muattardur, muattar

Aşkının kokusundan beynim her zaman güzel kokuludur.

Senin nekş-i hayâlın can içinde
Müsavverdür, müsavverdür, musavver

Senin hayalinin resmi ruhumun içinde resimlidir, tasarlanmıştır.

Sanayiden ne sanatdür Nesîmî
Mükerrerdür, mükerrerdür, mükerrer.

Ey Nesîmî! Güzellikten başka sanatlar tekrardır.

XVI

Kara saçun ki, zulmâtundadur nur
Anun adı durur Nûrin alâ-nur

Karanlıklarında ışık bulunan kara saçının adı nedir? Onun adı "Nurun alâ-nûr" yani "nur üstü nur "dur.(Bu Nûr süresinin 35.ayetinden alınmıştır.)

Yanaqundan ayan oldu Ene'1-Hak
Kaçan suret ola güzgide mestur

"Ene'1-Hak" sırrı senin yanağından belli olur. Öyleyse yüz, aynada neden örtülü kalsın?

Nazîrün yohdur iy dilber nazîrün
Zihî sâhib-i nazar pakze-manzür

Ey dilber, senin benzerin hiç yoktur. Görünen ne güzeldir ve gören de ne mutludur.

Mana maksud iki âlemde sensin
Ki sensin cennet ü cennetdeki hür

Benim iki alemde istediğim sensin. Çünkü cennet de, cennetteki huri de sensin.

Ne meyden esrümiş nergislerün kim
Meni endîşesinden kıldı mahmur

Düşünmekten beni mahmur eden ve nergise benzeyen gözlerin hangi şaraptan sarhoş olmuştur?

Ne Mushafdur ki, hüsnün âyetini
Beyan itdikçe akl andan düşer dur

Yüzün öyle bir mushaftır ki, güzelliğinin delilini söyledikçe akıl baştan gider.

Visâlün câvidânî saltanatdür
Bu devlet olmadı her şaha makdur

Sana kavuşmak ebedî saltanattır. Bu mutluluk her padişaha nasip olmamıştır.

Gel ey sultan-ı âlem arif ol kim
Melik manîde ârifdür ne Fağfur

Gel ey alemlerin sultam, irfan sahibi ol. Çünkü gerçekte Melik, Fağfur (Çin hükümdarı) değil irfan sahibi olandır.

Eğer nuş ister isen nîşe katlan
Ki nûşu nîşsüz virmez bu zünbur

Eğer bal istersen iğneye katlan. Çünkü arı, balı iğnesiz vermez.

Ne gayretlü Ene'l-Hakdür bu yâ Rab
Ki Mansûrı asar darına Mansur

Bu ne gayretli "Ene'l-Hak"tır, Ya Rab! Mansur, yine oğlu olan Mansur'u darağacma çeker. (Burada Hallac-ı Mansur'un "Ene'1-Hak: Ben Hakk'ım" dediği için idamı olayına telmih vardır.)

Çıkar pambuk qulaqundan gözün aç
Ki, haşr oldu vü çalındı bugün sur

Pamuğu kulağından çıkarıp gözünü aç! Çünkü bugün sûr, yani kıyamet borusu çalındı ve mah şerde toplandı.

Lebün lâ'l-i Bedahşan eyledi mat
Habeş mülkinde hâlün asdı menşur

Dudağın Bedehşan'da çıkan kırmızı süs taşını değerden düşürdü. Benin ise Habeşistan 'da ferman asıp hükmünü geçirdi.

Nesîmî Hakka vâsil oldu câvid
Gerek matem tut iy münkir gerek sûr

Nesîmî, edebiyen Tanrı'ya kavuştu. Ey inkarcı ister yas tut, istersen şenlik yap.

XVII

Şol semi gör ki nûrına pervâneyem yine
Baş oynamakda gör nece merdâneyem yine

Şu mum gibi parlayan sevgilinin ateşi etrafmda yine pervane gibiyim. Başımı yakıp kendimi feda etmekte nasıl yiğitlik göstereceğim, bak.

Sakî lebinden esrümişem şol kadehden uş
Mestâne gözlerin gibi mestâneyim yine

İçki dağıtan güzelin dudağından sarhoş olmuşum. Bu kadehten sevgilinin gözleri gibi yine çakırkeyfim.

"Kâlû belâ" da kuy-ı harabat idi yirüm
Şol mâniden mücâvir-i mey-hâneyem yine

"Kâlû Bela"*da benim yerim meyhane idi. Bu yüzden yine meyhane yakınlarına yerleştim.
* Kâlû Belâ Allah, ruhlara hitaben "Ben Rabbiniz değil miyim?" diye sorduğunda kullar bu cevabı verdiler ve "evet" dediler.

Bezm-i ezelde hem nefesüm gerçi câm idi
Şükr iderim ki, hem-dem-i peymâneyem yine

Ezel meclisinde arkadaşım kadeh idiyse de şimdi yine kadeh olduğu için şükrediyorum.

İy bilmeyen bu cân-i azizin hakikatin
Canı bilene sor ki, ne cânâneyem yine

Ey bendeki bu üstün gerçeğin ne olduğunu bilmeyen, canı bilen sor da nasıl bir sevgili olduğunu öğren.

Işkünde iy cemal ile efsâne fi'1-mesel
Halkun dilinde gör ki, ne efsâneyem yine

Ey güzelliğiyle dillerde efsane olan sevgili, senin aşkınla ne efsane olduğumu halkın dilinde gör.

Endîşenün imaretini kılmışam harab
Şol genc-i bî-nihâyete vîrâneyem yine

Düşüncenin yapısını yıkıp harap etmişim. Bu yüzden o tükenmez hazinenin bulunduğu yıkıntı da yine benim.

Yâ Rab ne sihr ider şu peri-şekl ü şîve kim
Zencîr-i cad-i zülfüne dîvâneyem yine

Ey Tanrım, şu peri şekilli ve edalı sevgili, yine bana ne sihir yapmıştır ki, saç kıvrımının zincirinde deliye dönmüşüm.

İy gevherin bahâsını miktarını bilen
Astar içinde gör ki, ne dürdâneyem yine

Ey cevherin değerini ve ölçüsünü bilen, kabuğumun içinde nasıl bir inci tanesiyim, bak da gör.

Yüzünde iy sanem göreli zülf ü hâlüni Dâm-i belâda dâne gibi dâneyem yine	Ey tapılacak kadar güzel olan sevgili, yüzündeki zülüf ile beni göreliden beri bela tuzağmdaki yem gibiyim.
Keşf eyledi Nesîmî dehânun rümûzmı Miftâh-i qayba gör ki, ne dendâneyem yine	Nesîmî, senin ağzındaki gizli işaretleri anladı. Sırlar âleminin anahtarının nasıl bir dişi olduğumu gör.

XVIII

Sensiz ne yisem qüsse vü qam, derd ile kandur Gel gel dudağun şerbetine cânumı kandur	Sensiz olduğum zaman hep keder, gam, dert ve kan ile doluyum. Sen gel de ruhumu dudağının şerbetine doyur.
Vaslundan iraq eyleyeli canımı takdir İşüm dün ü gün âh ile feryâd u fiqandur	Allah'ın takdiri, ruhumu sana kavuşmaktan uzak kılalı gece gündüz işim âh, feryat ve ağlamadır.
İy serv-i revan başuma lütf eyle kadem bas Gör kim nice aynumda iki çeşme revandur	Ey selvi gibi salınan sevgili, lütfedip ayağınla başıma bas da gözümden akan iki pınarı gör.
Ỵaslun dilerem can ü cihan olmasa qam yoh Âşıklarunı vasl-i ruhun nârına yandur	Ben sana kavuşmak isterim; canım da, dünyam da olmasa gam çekmem. Aşıklarını yanağına kavuşmanın ateşiyle yandır.
İy hırka giyen yol urucı zâhid-i zerrak Şirkünden arın hırkanı gel vahdete bandur	Ey hırka giyip de yol kesen iki yüzlü zahid, ikilikten temizlen ve hırkanı birliğe bandır.
Zülfünle ruhun her nice kim Mushafa bahdum Gördüm ikinün sûreleri Nur ve Duhandur	Ne zaman açıp Mushaf'a baktıysam yanağın ile zülfün ikilisinin sûrelerinin Nûr ve Duhan sureleri olduklarını gördüm.
Tahkîka iren taifeye hergiz ulaşmaz Teşekile kalanun işi taklid ü dumandur.	Ḥakikate ermiş topluluğa hiç kimse ulaşamaz. İkilikte kalanın işi özenti ve perişanlıktır.
Yalancı münâfikdur anun yohdur imânı İy qafil uyan gönlünü qafletden uyandur	Yalancı, iki yüzlüdür, onun imanı yoktur. Ey gafil, uyan da gönlünü gafletten uyandır.
İy âşıka kâfir diyen îmâna gel utan Kâfir dime âşıklara neyçün ki, yalandur	Ey âşıka kâfir diyen, utan da imana gel. Âşıklara kâfir deme, çünkü bu bir yalandır.
Işkunda Nesîmî olalı halka melâmet Meşhûr-ı cihan oldı vü âlemde ıyandur	Aşkın yüzünden halkın diline düşen Nesîmî'nin bu sebeple bütün cihanda meşhur olduğu açıktır.

XIX

Başını top eylegil, gir vehdetin meydânına,
Ey könül, müştâq isen ger zülfünün çövkânma.

Ey gönül, eğer sevgilinin zülfünün çevganma tutkun isen, başını top eyleyip birlik meydanına gir.

Âşiqin qanile oynar dilberin sîmîn eli,
Ey yalancı âşiq, ebsem, girme canın qanma.

Dilberin gümüş eli âşığın kanıyla oynar. Ey yalancı aşık, sersem, canm kanma girme, kendini boşuna telef etme.

Çekmeyen eşqin belâsın, görmeyen hicran qemin,
Derdi dermansızdır ânın, çâre yox dermanına.

Ayrılık eziyetini görmeyenin, aşkm belasını çekmeyenin derdi dermansızdır. Onun dermanı bulunmaz.

Cânmı qurban edendir yâr içün gerçek şehid,
Sed hezerân rehmet olsun ol şehidin canına.

Gerçek şehit yari için canını kurban edendir. O şehidin canına yüz binlerce rahmet olsun.

Zülfünün sirrin ne bilsin zâhid, ânı sor mana,
Ger esîr olmaq dilersen zülf-i canefşânına.

Sevgilinin can dağıtan zülfüne esir olmayı dilersen, onun sırrını zahide sorma; o ne bilsin, onu bana sor.

Gel niqâbm terfini gülgün yanağından götür,
Tâ gülüstan gülmesin ayruq gül-i xendânına.

Gel, gül renkli yanağından peçeni kaldırma ki, açılmış gül gili olan dudağına bir başka gülistan gülmesin, eşlik etmesin.

Xubların bağında çoxdur fitneli nergis, veli,
Fitnelik xetm oldu ânın nergis-i fettanına.

Fitneli nergiz (Fitne çıkartan gözler) güzellerin bağmda çoktur. Lakin onun fitne koparan nergisi (gözü) ile fitne tamam oldu, en üst derecesine çıktı.

Le'l ü mercandır dodağm, lö'lö-i dürdür dişin,
Aferin şol behr-i kanın lö'lö-i mercanına

Dudağın lâl ile mercandır, dişin inci tanesidir. Aferin o maden denizinin incisine.

Kirpiyin nâvek oxudur, qaşlarm Çaçı kaman,
Uğramaz âşiqden özge şol oxun peykânma.

Senin kirpiğin ah çektiren oktur, kaşların ise yaydır. Âşıktan başkası o okun temrenine uğramaz, hedef olmaz.

Ey Nesîmî, ger sözün me'nâsı bîpâyan deyil,
Necin irmez kimsenin fikri onun pâyânma.

Ey Nesîmî, madem sözün mânâsı sonsuz değil, niçin kimsenin fikri onun sonuna ulaşmıyor.

XX

Yandıncı firqeti yaxdı beni nârma,
Könlüm ulaşmaq diler yâr-i vefâdârma.

Yandırıcı ayrılığı beni ateşine yaktı. Gönlüm vefalı yarine ulaşmak ister.

Oldu gözümden en iraq ol senemin sureti,
Ya Reb, irişdir meni dövlet-i dîdârına.

O tapılası sevgilimin görüntüsü gözümden kayboldu. Ey Rabb'im beni sevgiliyi görme devletine eriştir.

Eşqe esîr eyledi canımı şol nâzı çox,
Lütf ile bir baxmadı yâr-i giriftarına.

Şu nazı çok, nazlı sevgili, canımı aşka esir eyledi. Ama, lütuf ile âşığına hiç bakmadı.

Gör ki, süzülmüş gözü eyledi sayru beni,
Hanı ânın rehmeti âşiq-i bîmârma?

Gör, sevgilinin baygın bakan gözü beni hasta eyledi. Onun, hasta âşığına merhameti hani?

Yüreğimi yaralı eyledi qemzen, iriş,
Yarasına bax bu gün, qoyma ânı yârına.

Senin gamzen, süzgün bakışın yüreğimi yaraladı, yetiş! Yüreğimin yarasına bu gün bak, onu yarına bırakma.

Mülk ile mal, ey melik, kimseye çün qalmamış,
Yox tut ânı, hiçe say, baxma ânın varma.

Ey mal, mülk sahibi, mal ve mülk hiç kimseye kalmamıştır. Onun için sen onun varlığına aldanma, onu hiçe say, yok farzet.

Canımı pervane tek yandıraram seme kim,
Yanar imiş yâr içün vâsil olan yârına.

Canımı pervane gibi mum ateşine yandırırım. Çünkü, sevgilisine kavuşan, onun uğrunda yanar imiş, kendini onun uğrunda yakar imiş.

Yâra, Nesîmî, bu gün, cânmı qurban qılan,
Mehrem olur tâ ebed mexzen-i esrarına.

Ey Nesîmî, bu gün yar için canını kurban eden, sonsuza kadar sırlar hazinesine sırdaş olur.

XXI

Bu ne âdetdir, ey Türk-i perîzad,
Çjeminden olmadım bir lehze âzad.

Ey periden doğma Türk (Türk kelimesi *"güzel"* mânâsında da kullanılır.) bu nasıl âdettir? Senin gamından bir an bile kurtulamadım.

Siyah dil gözlerin qan tökmek üçün,
Çekübdür tîğini mânend-i pûlad.

Senin kara gönüllü, kötü niyetli gözlerin kan dökmek için polatvarî kılıcını çekmiştir.

Reva mı könlümün şehrinde sansiz,
Qaranqu qüsse vü qem tutdu bünyad.

Gönül şehrimde sayısız kara kaygı ve gamın temel atıp yerleşmesi reva mıdır?

Bu bîdâdı mene hicran qılıbdır,
Cahanda qılmadı Nemrûd ü Şeddad.

Cihanda -zalimlikleri ile meşhur olan- Şeddad ile Nemrud'un bile yapmadığı bu zulmü, bana ayrılık yaptı.

Gel ey şîrindehan, eşqin yolunda,
Menem ol kûhken bîçâre Ferhad.

Gel ey tatlı ağızlım, şirin sözlüm, senin aşkının yolunda, o dağlar delen bîçare Ferhad benim.

Nezer qıl bu viran könlüme, şâhâ
Qılır sultan olan vîrânı âbâd.

Ey padişah, bu virane gönlüme bir bakıver. Çünkü sultan olan, viraneyi mamur eder, yıkık yeri yeniden kalkındırır.

Nesîmî'nin kelâmından eşit kim,
Vefasızdır cahan, sükkânı hep yad.

Nesîmî'nin dilinden işit: Cihan vefasızdır,sakinleri ise hep yabancıdır.

XXII

Dil bazarçısı yalandır, varmazam bâzârine,
Gerçek olmaz eğridil, inanmazam iqrârine.

Dil satıcısı, sözü pazarlayan yalandır. Ben onun pazarına gitmem. Yalan söz gerçek olmaz. Onun kabul edip söylediklerine inanmam.

Sâdiq oldur dilini könlü ile bir eyleye,
Eğri dilden nesne gelmez, durmuşam inkârine.

Doğru kişi, dili ile gönlünü bir eyleyendir, özü sözü bir olandır. Yalancıdan esaslı bir şey gelmez. Onun söylediklerine karşı gelirim.

Vâri möhnetdir cahânm, ne umarsan, ey könül,
Le'net olsun bu cahâna, hem cahânm vârine.

Ey gönül bu cihanın varı mihnet, sıkıntıdır, ne umuyorsun? Bu cihana da, onun varma da lanet olsun.

Dilberi oldu kimin kim fâni dünyâ âqibet,
Keçdi ömrü, doymadı, irişmedi dildârine.

Fani dünyayı sevgili tutanların ömrü geçti. Ama sevgiliye ulaşıp doyamadılar.

Texte çıxmaq istemez Mensur olan, yâ minbere,
Her kim Mensur oldu, çıxdı şâh-i eşqin dârine.

Mansur olan tahta veya minbere çıkmak istemez. Mansur olan aşk padişahının darağacma çıkmıştır.

Dünyanın nâz ü neîmi cifedir, yine necis,
Ey könül, tâhirsen âxır, sunma el murdârine.

Dünyanın nazı ve nimeti pisliktir. Ey gönül, sen te mizsin, onun pisliğine el uzatma.

Heq bilir işini, sebr et, fâriq ol, qüsse yeme,
Veqti yetsin bu cahânm qoy ve qatlan kârine.

Hak, işini bilir, sabret, üzülme, rahat ol. Bu cihanın vadesi doluncaya kadar, onun işine katlan.

Hiç gül olmaz dikensiz, heç şâdi qüssesiz,
Derme gülünden ânın, çün gülü değmez xârine.

Hiç bir gül dikensiz, hiç bir sevinç kedersiz olmaz. Onun gülünden derme. Çünkü onun gülü di kenine-katlanmaya-değmez.

Çün Nesîmînin qeminden Fezl-i Heq vâqifdurur,
Qem değil, ger kimse olmaz müttele esrârine.

Nesîmî'nin gamından Hakk'ın fazileti, lütfü ortaya çıkmıştır. Nesîmî çektiği gamdan dolayı Allah'ın lütfuna mazhar olmuştur. Onun için, hiç kimse onun sırlarından haberdar olmazsa da önemli değildir.

XXIII

Âlemde bu gün ehdi bütün yâr ele girmez,
Yandırdı tiken bağrımı, gülzâr ele girmez.

Âlemde bugün ahdine sadık yar bulunmaz. Tiken bağrımı yandırdı. Ama gül bahçesini ele geçiremedim.

Ey xeste könül, gör ne derem, menden eşit pend,
Dildâre heris olma ki, dildâr ele girmez.

Ey hasta gönül, bak, ne diyorum. Benden öğüt işit: Sevgili için fazla hırslı olma. Çünkü, sevgili ele girmez.

Nâgis mehek oldu, qamunun qelbi değeldir,
Bir sikke dürüst, arice dînâr ele girmez.

Herkesin kalbi bozulmuştur, eksik ayarlıdır. Damgası düzgün, halis bir lira ele girmez.

Tîmâre könül vermegil, ey sayru, hekim ol,
Dermanını derd eyle ki, tîmâr ele girmez.

Ey hasta, bakıma ümit bağlama, doktor ol. Dermanını dertten sağla. Çünkü derman ele girmez.

Ey âşiq, ânın zülfüne yapış ki, bu cahanda,
Bir ancılayın, dilber-i eyyâr ele girmez.

Ey âşık onun zülfüne yapış. Bu cihanda onun gibi bir oynak dilber ele girmez.

Çün qem yeyirem qem değil, ey âşiq eğer kim,
Qem yüreğe kâr eyledi, qemxâr ele girmez.

Gam yediğim gam değil. Ey âşık gam yüreğe işlese de derttaş, gam ortağı ele girmez.

Gül çöhresinin semine pervane kimi yan,
Ânın kimi cân yandırıcı nâr ele girmez.

Gül çehresinin ateşine pervane gibi yan. Onun gibi can yakan ateş bulunmaz.

Mûsâ kime ger âşiq isen, könlünü arıt,
Saf olmayıcaq âyine, dîdâr ele girmez.

Eğer Musa peygamber gibi gerçek âşık isen, könlünü arıt, saf eyle. Eğer ayna saf olmazsa, yüz yansımaz. (Burada yüzden kasıt Allah'ın cemalidir.)

Ey âxiretin dârine âşiq, bu serâden,
Keç kim, bu keçer ersede şol dâr ele girmez.

Ey ahiret yurduna âşık olan, bu dünya yurdundan vazgeç. Çünkü bu geçici dünyada iken, o yurt ele geçmez.

El fâz-i Nesîmî bu gün ol mö'cüzedir kim,
Benzer ana bir lö'lö-yi şehvâr ele girmez

Nesîmî'nin sözleri bugün öyle bir mucizedir ki, şahlara layık inci gibi olup ele girmez, ona sahip olmak mümkün değildir.

XXIV

Ehde vefa eyledi yâr-i vefâdârımız-
Yâr ile gör kim nece düşdü eceb kârımız.

Vefalı yarimiz ahdine vefa gösterdi, sözünü tuttu. Sevgiliyle işimizin nasıl şaşılacak hale geldiğini gör.

Eşq-i cemâlin meni kendüde mehv eyledi,
Oldu tamam uş bu gün eşq ile bâzârımız.

Yüz güzelliğinin aşkı beni kendinde mahveyledi, yok etti. İşte bugün aşk ile alış verişimiz tamam oldu.

Qemzelerin sirrini canda dedim saxlayım,
Dışra buraxdı könül perdeden esrarımız.

Baygın bakışlarının sırrını canda saklayayım dedim. Ama, gönül, sırlarımızı perdeden dışarı bıraktı, ortaya döktü.

Eşqe elac isteme, derdine sebr eyle, dur,
Gör ki, ne derman qılır yâr-i vefâdârımız.

Aşka ilaç istemez. Derdine sabreyleyip bekle. Vefalı yarimizin derdimize ne derman edeceğim gör.

Kim ki, seni sevmedi, eşqine cân vermedi,
Yoxdu onun Heqqine zerrece iqrârımız.

Seni sevmeyenin, aşkının uğruna can vermeyenin hakkında zerre kadar hüsnüniyetimiz, tanıklığımız yoktur.

Zâhid eğer âşuqe münkir olur, qem deil,
Heqq bize oldu eyan, qalmadı inkârımız.

Zahit, eğer aşığa ters düşse de önemli değil. Hakk bize apaçık göründü. Artık inkarımız, tereddütümüz kalmadı.

Gerçi Nesîmî sözün dadını verdi, veli,
Dâde getirdi ânı lefz-i şekerbârımız

Gerçi Nesîmî, her ne kadar sözün tadını vermişse de, bu tatlı sözlerimiz onu insafa getirdi

XXV

Câne sen candan ne kim gelse, ciğerler ağrımaz,
Heq bilir, bir zerre neşterden damarlar ağrımaz.

Canıma, sen canımdan ne gelse, gönlüm incimez. Hak bilir, bir zerre neşterden damarlar acımaz.

Şaha, mehrinden midir, yâ âşinâlıqdan mıdır,
Cismimi ser tâ qedem min gez yararlar, ağrımaz.

Ey sultanım, senin sevginden midir, yoksa sana olan aşinalıktan mıdır bilmem; vücudumu baştan ayağa bin kere yararlar, hiç ağrımaz.

Fitvasinden zahidin nâheq meni ger soyalar,
Qem değil senden- şehâ, görcek damarlar ağrımaz.

Zahidin fetvasıyla haksız yere derimi yüzseler bile senden şikayetçi olmam. Ey sultanım seni görünce damarlar ağrımaz.

Zahidin efsânesinden soydular nâhaq meni,
Heq bilir senden, şehâ, sâhib nezerler ağrımaz.

Zahidin safsatasıyla haksız yere benim derimi yüzdüler. Doğrusu, ey sultanım senin nazarına uğrayanlar acı çekmez.

Şişemi çün daşe çaldım, Heqqi izhâr eyledim,
Çeşm-i ahvel ağrıdan arif beşerler ağrımaz.

Şişeyi taşa çaldığım için, arı namusu bir kenara bıraktığım için, Hakk'ı ortaya çıkardım. Eğri bakan gözlerin nazarından, gönül gözüyle bakanlar etkilenmez.

Zahidin bir barmağm kessen dönüb Heqden qaçar,
Gör bu gerçek âşiqi serpâ soyarlar, ağrımaz.

Zahidin bir parmağını kessen, Hak yolundan dönüp kaçar. Gerçek âşığı ise baştan ayağa yüz seler, şikayet etmez.

Cehl-i nâmerdin qaçan meydan gününde yeri var,
Er bilir meydân qedrin kim, qedirler ağrımaz.

Namert cahilin vakti gelince meydanda yeri olur mu? Meydanın kıymetini yiğitler bilir. Kadir kıymet bilenler sızlanmaz.

Soyun, ey murdar sallaxlar, Nesîmînin tenin,
Bunca nâmerdi görün, bir er qıyarlar; ağrımaz.

Ey murdar yüzücüler, Nesîmî'nin derisini soyun, bakalım. Bunca namert bir er kişiyi kıyarlar. Ama acı veremezler.

XXVI

Mana sensiz cahân ü cân gerekmez,
Vüsâlm var iken hicran gerekmez.

Ey sevgili, bana sensiz cihan gerekmez. Sana kavuşmak varken, senden ayrılmak gerekmez.

Leb-i le'lin zülal âbinden ayrı,
Şerâb-i çeşme-yi heyvan gerekmez.

Senin kırmızı dudağının saf suyundan başka, hayat çeşmesinin şarabı gerekmez.

Qemindir könlümün taxtına sultan,
Bir iqlîme iki sultan gerekmez.

Senin gamın, kederin gönlümün tahtına sultan olmuştur. Bir ülkeye iki sultan olmaz. Ben ondan başkasını sultan olarak istemem.

Yeter derdin deva müştâqe, neçün,
Ki, derdin bilene derman gerekmez.

Derdini bilene derman gerekmediği için, deva arayanlara derdin yeter,

Gülüstânm gülü sensiz tikendir,
Mana sensiz gül ü reyhan gerekmez.

Sensiz gülbahçesinin gülü dikendir. Bana sensiz gül ile reyhan gerekmez,

Gel, âşiqlerin rizvâni hüsnün,
Ki, sensiz âşiqe rizvân gerekmez.

Ey güzelliği, âşıkların cenneti olan gel. Sensiz âşığa cennet gerekmez.

İki âlemde dîdârmdan özge,
Mana, ey sûret-i Rehmân, gerekmez.

Ey Rahman'm sureti, bana iki âlemde seni seyretmekten başkası gerekmez.

Vüsâlm şerbetin içen muhibbe,
Ferâqın âğusu çendân gerekmez.

Kavuşma şerbetini içen âşığa, ayrılığın agusu asla

Mana sebr eylemek sensiz nigârâ,
Eğer müşkül, eğer âsân gerekmez.

Ey sevgili bana sensiz sabreylemek, kolay da olsa zor da olsa gerekmez.

Ezelde qılmışam eşqinle peyman,
Bütün peyman, sımq peyman gerekmez.

Ezelde senin aşkınla sözleşmişim. Artık bana bütün veya yarım başka anlaşma gerekmez.

Kesilmez gerçi veslinden Nesîmî,
Gözünden olduğun pünhân gerekmez.

Gerçi Nesîmî senin birlikteliğinden hiç ayrılmaz. Ama senin de onun gözünden gizlenmen gerekmez.

XXVII

Sen mene yâr ol ki, könlüm bir dexî yâr istemez,
Könlümün dildârı sensen, özge dildâr istemez.

Gönlümün bir daha yar istememesi için sen bana yar ol. Gönlümün sevgilisi sensin, başka sevgili istemez.

Cennet-i ednin temaşası ruxun gülzârıdır,
Kim ki şol gülzârı buldu, özge gülzâr istemez.

Adın cennetinin seyri yanağının gül bahçesidir. O gül bahçesini bulan, başka gül bahçesi istemez.

Tâ ebed hirman imiş Heqden nesibi her kim ol,
Senden, ey dilber, iki âlemde dîdâr istemez.

Ey dilber senden iki âlemde yüzünün seyrini istemeyenin, sonsuza kadar Hak tan nasibi mahrum olm akmış:

Könlümün meqsûdi sensen, haceti Heqden budur,
Hacetinden ayru könlüm nesne zinhar istemez.

Gönlümün maksadı, gayesi sensin. Gönlümün Hak'tan isteği budur. Gönlüm bu isteğinden başka, aslabirşeyistemez.

Gel ki, sensiz könlüm, ey cân ü cahânın hâsili,
Künfekânm hâsilinden oldu bîzâr, istemez.

Ey canın ve cihanın varı gel, sensiz gönlüm cihanın varlığından usanmıştır, cihanı istemez.

Sorma, ey dilber, mana kim, hacetin menden nedir?
Çünki me'şûqinden ayrı âşiq-i zâr istemez.

Ey dilber, bana "Benden istediğin nedir?" diye sorma . Ben sevgilimden, benden başka bir ağlayan âşığının olmamasını isterim.

Kim ki, zülfünün xeyâlı bağladı könlünde ol,
Râhib-i deyr oldu, ondan özge zünnâr istemez.

Senin zülfünün hayalini gönlüne bağlayan kişi, kilise rahibi oldu. Ondan başka bağlamak için zünnar gerekmez.

İsterem âlemde yârın sirrini fâş eyleyem,
Müddeînin canı yanar qemden, eğyâr istemez.

Âlemde sevgilinin sırrım açıklamayı isterim. Kuru iddiacıların gamdan canı yanar. Bunu sahte aşıklar istemez.

Yüzini bîperde görmek isterem daim; veli,
Münkirin görmez gözü çün keşfi esrar istemez.
idis fe-

Ey sevgili yüzünü örtüsüz olarak görmek isterim; İnkar edicinin gözü, sırlan keşfetmek istemediği içn görmez.

İstedi Heqden Nesîmî, veslini, buldu murad,
Mâlik-i dîdâr olubdur, gene ü dînâr istemez.

Nesîmî Hak'tan kavuşmayı diledi ve muradına erişti. Sevgilinin yüzünü görmüştür, artık para-pul istemez.

XXVIII

Ayrılıqdan yar menim bağrımı büryân eyledi,
Özünü bir yana saldı, meni bir yan eyledi.

Ayrılıktan dolayı yar benim bağrımı kebap eyledi. Kendini bir yana, beni bir yana attı.

Ze'ferâne benzimi dönderdi ol bîrehm yar,
Düşmeni xendan edib dostumu giryân eyledi.

O merhametsiz sevgili, benzimi safran rengine dönderdi. Düşmanımı güldürüp, dostumu ağlattı.

Aldı könlüm, qılmadı ol bî-vefâ bir kez vefa,
Yıxdı me'mur şehrini, gör nece vîrân eyledi.

O vefasız gönlümü aldı. Ama bir kez bile vefa göstermedi. İmar edilmiş şehrini yıkıp, nasıl viran eyledi.

Canımın zexminden, ey cân, xâb gelmez eynime,
Ciğerimde zexm-i peykan- tîr-i müjqân eyledi.

Ey can, canımın yarasından gözüme uyku girmez. Ciğerimde kirpiğinin oku temren yarası meydana getirdi.

Eşiderse daş erir hesretde âh ü zarımı,
Ol gülendam yârı gör kim, könlümü zindan eyledi.

Hasretten ağlayıp sızlamamı işitirse taşlar erir. O gül endamlı yari gör ki, gönlümü zindana çevirdi.

Cehd qıldım çox, vüsâle yetmedim, çekdim feraq,
Tedbir âna neylesin- teqdîri Yezdan eyledi.

Çok gayret ettim, kavuşamadım, ayrılıktan dolayı elem çektim. Buna tedbir neylesin. Bunu Allah takdir eylemiş.

Ey Nesîmî, sübhdem var, erz qıl dildâre,
Çjemzeye versin nesîhet, yoxsa çox qan eyledi.

Ey Nesîmî (Nesîmî kelimesi aynı zamanda rüzgar mânâsında da kullanılmıştır), seher vakti gidip sevgiliye arz et. O çok kan döken gamzesine nasihat etsin.

XXIX

Firqetin yandırdı bağrım, yüreğim qan oldu, gel,
Gel ki, dîdârm bu sayru câne derman oldu, gel.

Ayrılığın bağrımı yaktı, yüreğim kan oldu, gel. Bu hasta cana senin yüzün derman oldu, gel.

Dünyanın nâz ü neîmi, bağ ü bustânı mene,
Sensiz ey sultân-i xûban, bend ü zindan oldu, gel.

Sensiz dünyanın güzellikleri, nimetleri, bağı ve bostanı bana karanlık, esaret oldu. Ey güzeller sultanı gel artık.

İstedi le'lin ferâqi canımı yaxmaq, veli,
Şövqe yanmış câne veslin âb-i heyvân oldu, gel.

Lâl renkli dudağının ayrılığı canımı yakmak istedi. Lâkin, arzuyla yanmış olan cana, senin kavuşman, hayat suyu oldu gel.

Ol könül kim, dâima işi seninle vesl idi,
Yandı şövqünden esîr-i derd ü hicran oldu, gel.

Çabaları daima seninle kavuşmak için olan bu gönül, senin arzunla yanıp, ayrılığın ve dertlerin esiri oldu, gel.

Cânımm canı vüsâlındır, vüsâlından ânı,
Tâ kim ayırdı felek, bîçâre bîcân oldu, gel.

Benim canımın canı seninle beraber olmadır, sana kavuşmadır. Felek onu, seninle beraber olmaktan ayırdığından beri çaresiz, cansız hale düştü, gel.

Âşiqin bağ ü gülüstânı üzün gülzârıdır,
Qanqı gülzârın adı gülsüz gülüstân oldu, gel.

Âşığın bağı ve gül bahçesi, senin gül bahçesi gibi olan yüzündür. Gülsüz hangi gül bahçesinin adı gülistan oldu, gel.

Ma'cüzâtmdan yanağın, möhkemâtmdan saçun,
Xâr ü xâşâkı cahânın verd ü reyhan oldu, gel.

Yanağının mucizelerinden (mucizevî görüntüsünden), saçının belirgin ayetler -gibi olan tesir- inden dolayı, cihanın çöpü, süprüntüsü gül ile reyhan oldu, gel.

Behr-i bîpâyâne şövqün canımı qerq eyledi,
Gör ne bîdâd eyledi hicrin, ne tûfân oldu, gel.

Sana olan düşkünlüğüm canımı engin denize gömdü. Ayrılığının nasıl zulmettiğini, nasıl bir tufana sebep olduğunu gel de gör.

Cennetin sehninde tûbâ vâleh ü âşüftehal,
Qâmetin hüsn ile, ey servim, xurâmân oldu, gel.

Ey selvi boylum, güzelliğin sayesinde endamın, sa lma salma yürüyen bir selvi gibidir. Onun kar şısında cennetteki Tuba bile şaşkın ve aciz bir hal dedir.

Tâ meni teqdîr-i Yezdan eyledi senden cüda,
Könlümün hâli perişan, dîde giryân oldu, gel "

Allah'ın takdiri beni senden ayırdığı için, gönlüm perişan, gözüm yaşlı oldu, gel.

Çün Nesîmî senden ayrı bildi kim, yoxdur, vücud,
Derd ü derman vesl ü hicran, cümle yeksan oldu, gel.

Nesîmî, senden ayrı bir nesnenin olmadığın bildiğinden beri, dert ile derman, birlik ile ayrılık hepsi bir oldu, gel.

XXX

Tâ üzün gördüm, nigârâ, qemden âzâd olmuşam,
Qulluğunda pâdişâhım, hüsnüne şâd olmuşam.

Ey sevgili yüzünü görünce gamdan kurtuldum. Padişahım, sana kulluk ederken güzeliğinden dolayı şad oldum.

Gelmişem dîdârine tâ canımı qurban edem,
Ey dodaği cân-i Şîrin, gör ne Ferhâd olmuşam.

Canımı kurban etmek için huzuruna geldim. Ey dudağı, canı şirin olan sevgili, nasıl Ferhad olduğumu bir gör ("Şirin"kelimesi aynı zamanda şahıs ismi olarak da kullanılmıştır).

Tâ cemâlin müshefinden oxuram sebü'l-mesan,
Seb'exânem, hâfizem, tefsirde ustâd olmuşam.

Yüzünün güzellik kitabından Fatiha sûresi'ni okurum. Ben Fatiha okuyanım, hafızım, tefsirde üstad olmuşum.

Lâmekânm eyn-i me'mûrundan oldun, ey hebib,
Lâmekân esâsına gör kim, ne bünyâd olmuşam.

Ey dost, mekanı olmayan (Allah)m imar ettiğinin aynısısm. O mekansız olanın aslına nasıl temel olduğunu gör.

Qâmetinden tâ iraq etdi meni dövr-i felek,
Hesretinden men qulâm-i serv-i âzâd olmuşam.

Talih beni senin boyundan uzaklaştırdığı için, onun hasretinden ben o yürüyen servinin kölesi, esiri olmuşum.

Nil İrmağı daşdı, tutdu Misrin çevresini,
Heleb, Bağdâd buldum, gör neye şâd olmuşam.

Nil ırmağı taşıp Mısır'ın her yanını bastı. Ben Haleb'i Bağdad'ı bulum. Niçin sevindiğimi gör.

Tâ İrâqistânı gezdim, bir müvehhid bulmadım,
Âşiq-i Misrem, yene müştâq-i Bağdâd olmuşam.

Bütün Irak'ı gezdim bir tek Allah'ın birliğine inanan bulmadım. Mısır âşığıyım, ama yine de Bağdad'ı arzu ederim.

Çün seni gördü Nesîmî der beâvâz-i bülend,
Eşq ile men âşinâyam, eql ile yâd olmuşam.

Nesîmî seni gördüğü için yüksek avaz ile, "Ben aşk
ile aşinayım, akıla uzağım" der.

XXXI

Hilâle döndü qemer qaşların hilâlinden,
Boyandı qane qızıl gül yanağın âlinden.

Ay kaşların hilaline imrenip hilale döndü. Gül, yanağının al rengine imrenip kızıl kana boyandı.

Çeleb seni nece şîrin dodaqlı yaratmış,
Ki, sekebil utanır leblerin zülâlından.

Allah seni öylesine şirin dudaklı yaratmış ki, du dakların tatlı suyundan, cenneteki selsebil suyu utanır.

Ayın hilâli eğer ki, güneşden alır nur,
Bu ayı gör ki, güneş nur alır hilâlmdan.

Ayın hilali her ne kadar güneşten ışık alırsa da, bu ayın hilalinden güneşin ışık aldığını gör.

Qara benin ne eceb türfe hâle düşmüşdür,
Bu hâli bilmeyenin hiç sorma halından.

Senin kara benin şaşılacak bir hale düşmüştür. Bu hali (hal, kelimesi aynı zamanda "ben" mânâsında da kullanılmıştır) bilmeyenin halini sen de hiç sorma.

Tevildir saçının qissesi vü sirri deqiq,
Eğer inanmaz isen sor bu nükte xâlından.

Saçının hikayesi uzun, sırrı incedir. Eğer inanmazsan onu ince mânâ yüklü beninden sor.

Ne hüsn olur bu, ne suret eleyke eynüllah,
Ki, mest olur görcek eql ânın kemâlmdan.

Allah seni görsün, gözetsin. Sendeki bu yüz, bu güzellik kusursuz olduğu için, akıl onu görünce mest olur, kendinden geçer.

Cefâda yana-yana gör ki, men neler çekirem,
Bu eyni fitneli yârın cefâ vü âlından?

Bu gözü ortalığı karıştıran sevgilinin hilesin"den, eziyetinden düştüğüm cefada yana yana neler çektiğimi bir gör.

Cefâlari ne qeder acı ise yeyrekdir,
Ânın acısı reqîbin yağ ile balından.

Onun cefaları ne kadar acı olsa da rakibin yağ ile balından daha iyidir.

Çeleb Nesîmîye çün eskik eylemez bir şal,
Ne etlesinden umar kimsenin, ne şalından?

Allah, Nesîmî'den bir şalı esirgemeyeceğinden, o, hiç kimseden ne atlas umar, ne de şal.

XXXII

Canımı yandırdı şövqün, ey nigârım, qandasan? Gözlerim nûri, iki âlemde varım, qandasan?	Ey sevgilim, sana kavuşma arzusu canımı yaktı, nerdesin? Gözlerimin nuru, iki âlemdeki varlığım nerdesin?
Bağrımı qan eyledi acı ferağın, gel iriş, Ey lebi vüslit şerâb-i xoşgüvârım, qandasan?	Senden ayrılmanın acısı bağrımı kana boyadı; gel yetiş. Ey dudağı hoş içimli birlik şarabım, nerdesin?
Firgetin xâri meni gör ki, ne mecruh eyledi, Ey gözü nergis hebîb-i güzârım, qandasan?	Senden ayrı olmanın dikeninin, beni nasıl yaraladığını gör. Ey nergis gibi baygın bakan gözlü, gül yanaklı dostum nerdesin?
Sebrimi yağmaladı şövqün, qerârım qalmadı, Ey menim ârâmım, ey sebr ü qerârım, qandasan?	Sana kavuşma arzusu, sabrımı yağmaladı; duramaz oldum. Ey benim huzur kaynağım, sabır ve dayanma kaynağım nerdesin?
Eyledi eşqin meni qalxan melâmet tîrine, Ey gözü, qaşı yelekli şehriyârım, qandasan?	Senin aşkın beni kınama okuna kalkan etti. Ey kaşı gözü ok olan sultanım nerdesin?
Tâ üzin seminden uzaq düşmüşem pervane tek, Yanaram leyi ü nahâr, ey nur ü nârım, qandasan?	Yüzünün ışığından uzak düştüğüm için, pervane gibi gece gündüz yanarım. Ey ateşim, ışığım ner desin?
Senden ayru könlüme yoxdur vefalı yâr ü dust, Ey vefasız hüsnü kâmil yâr-i ğârım, qandasan?	Senden başka vefalı yar, dost gönlümde yoktur. Ey vefasız mükemmel güzelim, sadık yarim nerdesin?
Deldi hicranın oxu eşqinde yanan bağrımı, Suret ü me'nide, ey çapiksüvârım qandasan?	Ayrılığın oku, aşkınla yanan bağrımı deldi. Ey bilinende ve bilinmeyende at koşturanım nerdesin?
Zülfüne vermiş emânet haq ezelde sirrini, Ey emânetdar, emîn-i girdikârım, qandasan?	Hak ezelde sırrını senin zülfüne emanet vermiş. Ey emanet sahibim, ey Allah'ına güvendiği nerdesin?
Qatı müştaq olmuşam zülf ü üzârm bûyine, Ey üzü gülsen, saçı miskin tatarım, qandasan?	Zülfünün ve yanağının kokusuna son derece arzu duymaktayım. Ey yüzü gülsen, saçı mis kokulum nerdesin?
Bâdilen gönder saçın bûyin mana her sübhdem, Tâ ki, yandım, keçdi hedden intizârım, qandasan?	Artık beklemeye tahammülüm kalmadı, yandım. Saçının kokusunu bana her sabah esen yel ile gönder. Nerdesin?
Âşiqin cennet-i edni şol cemâlin veslidir, Ey şerâb-i kövserim, getmez xumârım, qandasan?	Aşığm Adn cenneti, şu güzelliğine kavuşmadır. Ey kevser şarabım, gitmeyen sarhoşluğum, nerdesin?
Yâr içün her gûşede min div olur düşman mene, Ey sevâd-i E'zem ü mohkem hesârım, qandasan?	Yar için, düşman bana, her köşede binlerce dev olur. Ey ulu sığmağım, sağlam kalem, nerdesin?
Çün Nesîmîdir bu gün eyyâm-i eşqin Xosrovi, Ey şekerleb, yâr-i şîrin rûzigârım, qandasan?	Bugün aşk devrinin Hüsrev'i Nesîmî'dir. Ey şeker dudaklı, tatlı esintili yarim (Şirin'im) nerdesin?

XXXIII

Âline vermişem könül, âli çox âle düşmesin,
Yanağının qızıl gülü, üstüne jale düşmesin.

Hilesine gönül vermişim, aldanmışım; hilesi çok hileye düşmesin ("al" kelimesi "renk" ve "aile" mânâları da gözönüne alınarak kullanılmıştır). Yanağmın kızıl gülünün üzerine kırağı düşmesin.

Zülfü uzun qesîdedir, kimse irişmez ucuna,
Fikri xetâ, dili qısa, qıyl ile qala düşmesin.

Sevgilinin zülfü uzun bir kasidedir, onun ucuna kimse erişemez. Fikri hatalı, anlatımı yetersiz olanlar dedikoduya düşmesin.

Kirpiğinin esîriyem şol ala gözlü fitnenin,
Kimse ânın xeyâlinin âline âla düşmesin.

O ela gözlü fitnenin kirpiğinin esiriyim. Kimse onun hayalinin büyüsüne kapılmasın.

Saçı qarasının qemin ol ne bilir ki, çekmedi,
Sirr bilene yeter bu söz, anca suâle düşmesin.

Siyah saçlarının gamını, çekmeyen ne bilsin. Bu söz sır bilene yeter; öyle sorup durmasın.

Münkirin eğri gözleri yüzüne baxmasun ânın,
Kemnezerin yavuz gözü hüsnü cemale düşmesin.

İnkar edenin eğri gözleri, onun yüzüne bakmasın. Nazarı değen kişinin kötü gözü, yüze ve güzelliğe denk gelmesin.

Eşqile çünkü gelmişem âleme, qoymazam ânı,
Terkini ur deyen mana cürm ü vebale düşmesin.

Ben bu âleme aşk ile geldiğim için onu terketmem. Bana onu terket, diyerek suça, günaha düşmesinler.

Xelvet ü erbeîn ile kimse irişmedi Heqqe,
Zöhd ü selâhe meyi eden fik-i mehâle düşmesin.

Halvet (tenha kalmakla) ile, kırk gün (çile çekmek) ile kimse Hakk'a ulaşamadı. Dünyadan el etek çekip ibadete yönelenler, olmayacak fikre düşmesinler.

Hüsnde Heqq ânın kimi bir dexî cân yaratmadı,
Huriye benzeden ânı vehm ü xeyâle düşmesin.

Allah, güzellikte onun gibi bir daha can yaratmadı. Onu huriye benzeterek kuruntuya hayale kapılmasınlar,

Düşdü bu kemend-i zülfüne könlü Nesîmînin nece,
Canı bu resme yanmasın, kimse bu hâle düşmesin.

Nesîmî'nin gönlü zülfünün kemendine öylesine düştü ki; hiç kimsenin canı o kadar yanmasın, hiç kimse bu hale düşmesin.

XXXIV

Dün ü gün müntezirem, men ki, bu pergâr nedir?
Künbed-i çerx-i felek, gerdîş-i devvâr nedir?

Ben gece ve gündüz, ölçünün, âlemin dönüşünün ve feleğin çarkının kubbesinin ne olduğunu anlamak için gözlemekteyim.

Bu doqquz çetr-i müelleq neden oldu tertib,
Felek altında qamû kövkeb-i seyyar nedir?

Bu boşlukta duran dokuz çadır (dokuz felek) neden tertip edildi? Feleğin altındaki bunca gezici yıldızlar nedir?

Feleyin esli nedendir, meleyin nesli neden,
Âdemin suretine bunca telebkâr nedir?

Feleğin aslı, meleğin nesli nedendir? İnsanın suretine bunca talip niye?

Güneşin gürsü neden yer üzüne şö'le verir?
Yene bir me'şelde nur nedir, nâr nedir?

Güneş yuvarlağı yeryüzüne niçin ışık verir? Bir meşalede ışığın ve ateşin bir arada bulunması nedir?

Öd ü su, torpağ ü yel adı nedendir âdem,
Âna secde ne için, İblise inkâr nedir?

Ateş, su, toprak ve yelin adı niçin Âdem'dir, insandır? İblis'e karşı gelinmesi, Âdem'e secde edilmesi nedendir?

Mûse vü Tûr nedir, Şibli vü Mensur nedir,
Ejdehâ olan ağaç rişte ilen dar nedir?

Musa ve Tur, Şibli ve Mansur nedir? Ejderhaya dönen ağaç nedir? İp ile darağacı nedir?

Ke'ba vü deyr nedir, qeyr nedir, seyr nedir,
Mescid ü bütkede vü xirqe vü zünnâr nedir?

Kabe nedir, kilise nedir? Gayr nedir, seyir nedir? Mescit nedir, puthane nedir? Hırka nedir, papaz kuşağı nedir?

Elm-i Qur'an ü hedîs ü xeber ü vez ile ders,
Qamu bir meni imiş, bunca bu tekrar nedir?

Kur'an ilmi, hadis, haber, vaaz ve ders hepsi bir mânâ içinmiş. O halde bunca tekrar niye?

Kim ki pervane sifet eşqe yaxılmaz, yanılır,
Ne bilir ol seme kim, pertöv-i envâr nedir?

Pervane gibi aşka yanmayan, yanılır. O seme, şaşkın nur ışığının ne olduğunu ne bilsin?

Kim ki, bilmez özünü, bilmeye hergiz sözünü,
Kendözün anlamayan bilmedi bu kâr nedir?

Kendini bilmeyen, sözünü de asla bilmez. Kendim anlamayan, bu işin ne olduğunu bilemedi.

Xızra hemrâh ola gör, tâ bileşen elm-i ledün,
Sana me'lûm ola bu qisseden exbâr nedir?

Ledün ilmini (Allah'ın ilham yoluyla verdiği ilmi) bilmek istersen Hızır'a yoldaş ol. Bu kıssadan hissenin ne olduğunu sana malûm ola.

Ger hava berzexine düşmez isen anlayasan,
Yolun içinde sene keşf ola, esrar nedir?

Eğer arzu cehennemine düşmezsen, daha yolda iken sana sırlar açıklanır, sırların ne olduğunu anlarsın.

Bir çibin te'bine bax, bâl neden, zehr neden,
Yene bir yerde eceb gene nedir, mâr nedir?

Şu arının yaratılışına bir bak, onu incele. Bal ile, zehir neden ayrı ayrı, hiç birbirine karışmıyor. Acaba hazine ile yılan niçin bir arada bulunur?

Elm-i tövhid oxuyan medrese elmin oxumaz,
Gör ki, bir rivzenede kâr nedir, bâr nedir?

Tevhit ilmi okuyan medrese ilmini okumaz. Bu pencereden işin gücün ne olduğunu gör.

Gülgil, ey dust, qamû müddeiler körlüğüne,
Sene asan qılaym bunca bu düşvâr nedir?

Ey dost, bütün iddia edenlerin körlüğüne gül. Ben sana bunca zoru kolay edeyim.

Terk evinde sen eğer hemçu Nesîmî olasan,
Bir gün ola deyeler cübbe vü destâr nedir?

Terk evinde Nesîmî gibi olayım dersen, bir gün sana "Bu cübbe ve destar ne?" diye sorarlar.

XXXV

Ey özünden bîxeber, gel Haqqı tanı, sendedir,
Gel vücûdun şehrine seyr et, gör ânı sendedir.

Ey kendinden habersiz, gel Hakk'ı tanı, zira o sendedir. Vücudun şehrine girip seyret. Onun sende olduğunu görürsün.

Qandadır deyü ne sergerdan gezirsen zenn ilen,
Gezmegil her menzili çün cân mekânı sendedir.

Zanna kapılıp nerdedir diye şaşkın şaşkın gezersin. Boşuna her yeri gezip durma. Çünkü canın mekanı sendedir.

Men ne vech ilen deyem Haqqı ki, senden ayrıdır,
Çün gözümle görmüşem, Haqqm nizâmı sendedir.

Ben Hakk'm senden ayrı olduğunu nasıl söyleyebilirim? Çünkü Hakk'm nizamının sende olduğunu gözümle görmüşüm.

Bülbül-i qüdsî isen, ayrı gülüstan gözleme,
Seyre çıx, rûh'ul-emînin gülsitâm sendedir.

İlahî bir bülbül isen başka bir gül bahçesi arama. Ruhulemîn'in (Cebrail'in) gül bahçesi sendedir, seyre çık.

Yeddi müshefdir yüzün, işte qirâetlen tamam,
Âlim ol ol sebadan, çün sebagâni sendedir.

Yüzün yedi mushaftır. Senin yüzün nazil olan sahife ve kitapların tamamıdır. Onu iyice oku. Onları okuyarak âlim ol. Çünkü onun okuyucusu sendedir.

Suret ü nitqin kelâm-i lâyezeli tâ ebed,
Xalqa tefsir eyle çün, şerh ü beyânı sendedir.

Görünüşün ve sözün ebedîyyen zevali olmayana ait kelamdır. Onun şerhi, açıklaması sende olduğu için halka sen izah et.

Ey Nesîmî, menti qut-teyrin beyânın eyle
kim, Bileler sîmurg-i qâfm âşiyânı sendedir.

Ey Nesîmî, Kaf dağının simurgunun yuvasmm sende olduğunu bilmeleri için kuşların diliyle söyle.

XXXVI

Cahan üzün güneşinden münevver olmuşdur,
Sebâ saçın qoxusundan müenber olmuşdur.

Cihan, yüzünün güneşinden aydınlanmıştır. Sabayeli güzel kokusunu senin saçının kokusundan almıştır.

Lebin qatında ki, andan utandı âb-i heyât,
Şeker sözün, ne deyim,çün mükerrer olmuşdur.

Dudağımın karşısında hayat suyu, ondan utandı. Sözün şekerdir. O çok anıldığı, konuşulduğu için bana diyecek birşey kalmadı.

Duâ ile ne dileyim seninçin Heqden kim,
İki cahan sene Heqden müyesser olmuşdur.

İki cihan, Hak'tan sana lütfedildiği için, ben duâ edip de Hak'tan senin için ne dileyeyim.

Kimin ki, könlü diledi ayağını öpmek,
Başını oynamaq âna müqerrer olmuşdur.

Gönlü, sevgilinin ayağını öpmek isteyenin, başını ortaya koyması kaçınılmazdır.

Nesîbimi se'y ile nece artırım, çünkim,
Ezelde "nehnü qesemnâ" müqerrer olmuşdur.

Nasibimi çalışma ile arttıramam. Çünkü ezelde "Kimse kimsenin rızkını, nasibini yemez." kararı verilmiştir.

Seher yeli eseli sünbülün diyarından,
Meşâm-i ehl-i mehebbet müetter olmuşdur.

Sümbül (saçmm) diyanndan seher yeli estiğinden beri, muhabbet ehlinin burnu ıtırlanmıştır.

Nesîmî, ey şah-i xûban, cemâlin göreli,
Gözünde sûret-i Rehman müsevver olmuşdur.

Ey güzellerin sultanı, Nesîmî senin yüzünü gördüğünden beri, gözünde Rahman'm sureti belirmeğe başlamıştır.

XXXVII

Dodağm qendine şekker dediler,
Cân-i şîrîne gör neler dediler?

Dudağının tatlısına şeker dediler. Şirin canına neler neler dediklerini gör.

Dediler kim, dehânı yoxdu ânın,
Bîxeberler eceb xeber dediler.

Onun ağzı yoktur dediler. Habersizler şaşılacak bir

Cân demişler dodağına, hey-hey,
Bu sözü gör ne müxteser dediler.

Dudağına sadece can demişler. Bu sözü ne kadar kısaltılmış dediler.

Şâme benzetdiler qara saçını,
Ârizin nûrine seher dediler.

Kara saçını geceye benzettiler. Yanağının nuruna ise seher dediler.

Ehl-i me'ni xoceste suretine,
Me'ni-i vâhib'üs-süver dediler.

Mânâ ehli, onun mübarek suretine, suret bağışlayanın ta kendi dediler.

Enberefşan saçınla ârizine,
Yâsemin üzre müşk-i ter dediler.

Amber saçan saçm ile yanağına yasemin üzerinde taze misk dediler.

Şeb-i yeldâdurur saçm gecesi,
Suretin bedrine qemer dediler.

Saçının gecesi, yılın en uzun gecesidir. Suretin ayın ondördü gibi olduğu için, ona ay dediler.

Kirpiğin oxuna, qaşın yayma,
Âşiqin sînesi siper dediler.

Senin kaşın yayma, kirpiğinin okuna âşığın sinesini siper dediler.

Bax ânın üzüne Allâhmı gör,
Ehl-i me'ni budur nezer dediler.

Mânâ ehli, "Onun yüzüne bakınca Allah'amı gör. İşte asıl bakma, nazar budur." dediler.

Heqden olmuş iraq ânlar kim,
Seni, ey nûr-i Heq, beşer dediler.

Ey Hakk'ın nuru, Hak'tan uzaklaşmış olanlar sana beşer dediler.

Ey Nesîmî, mühît-i e'zemsen,
Gerçi elfâzma gövher dediler.

Ey Nesîmî, senin sözlerine cevher dediler. O halde sen (bu cevherlerin çıktığı) büyük denizsin.

XXXIII

Âlemde bu gün sencileyin yâr kimin var?
Ger vâr desen, yox demezem, vâr, kimin var?

Bugün âlemde senin gibi yari olan kim var? Var dersen yok demem. Var ise kimin var?

Dildâr-i mecazi bulunur âşiqe yüz min,
Benzer sana tehqîqde dildâr kimin var?

Aşığa binlerce görünüşte sevgili bulunur. Gerçekte sana benzeyen sevgili kimin var?

Tatara saçm tozunu tüccar ile gönder,
Tâ kim, bileler, nâfe-yi Tatar kimin var.

Tatar miskinin kimde olduğunu bilmeleri için, saçının tozunu tüccar ile Tatar diyarına gönder.

Ey buncuğu dürdâne satan, gövherini bil,
Tâ kim bileşen, Lö'lö-i şehvâr kimin var.

Ey boncuğu inci diye satan, kimin şahlara layık incisi olduğunu bilebilmen için, kadir kıymet bil.

Eyyâr kimi türresi menden könül aldı,
Şol türre kimi dilber-i eyyâr kimin var?

Sevgilimin kakülü dolandırıcı gibi gönlümü benden aldı. O kıvrım kıvrım kakül gibi dolandırıcı sevgili kimin var?

Mehbûb qemer üzlü,boyu sidre öküşdür,
Yanaqları gül, le'li şekerbâr kimin var?

Ay yüzlü Sidre boylu sevgili çoktur. Gül yanaklı, şeker dudaklı sevgili kimin var?

Eşqin qemine eylemişem könlümü mesken,
Bir mencileyin mexzen-i esrar kimin var?

Gönlümü aşkın gamma mesken ettim. Benim gibi sır saklayıcı (âşık) kimin var?

Gerçi yanağı metle'ül-envârıdır ânm,
Zülfi kimi bir metle'ül-envâr kimin var?

Onun yanağı nurların kaynağı ise de, zülfü gibi bir nur kaynağı kimin var?

Ey nisbet eden üzünü gülzâr ile bağe,
tek ânın gülsen ü gülzâr kimin var?

Ey sevgilinin yüzünü gül bahçesine, bağa kıyaslayan, onun yüzüne benzer gülsen kimin var?

İsbât ederem daim ene'l-Heqqimi Heqden,
Bir mencileyin âşiq-i berdâr kimin var?

"Ene'l- Hak" dediğimi, gerçekten, daima ispat ederim. Benim gibi (bu uğurda) darağacma çekilmiş aşık kimin var?

Cân ile cahan yâre feda qıldı Nesîmî,
Ânm kimi bir yâr-i vefâdâr kimin var?

Nesîmî canını, dünyasını yare feda etti. Onun gibi vefalı bir yar kimin var?

XXXIX

Sefa vü zövq-i dünyâye, könül, aldanma, al eyler, Seni salar bu sevdâye, özü qeyr-i xeyâl eyler.

Gönül sefa ve dünya zevkine aldanma, kana boyar. Seni bu sevdaya salar, kendi başka hayale dalar.

Eğer beş günde bu dövran sene el verse, ey âqil,
Ki, şadhq gösterir bir dem, döner, yüz min melal eyler,

Ey akıl sahibi, şu beş günde devran sana el verirse, biran yüzüne güler, sonra yüz bin üzüntü verir.

Yığınca munca esbabı, yeri sen bir kemal iste,
Ecel yeli eser bir gün, ana çox çox zeval eyler.

Bunca haceti yığacağına, yürü, bir olgunluk, mükemmeliyet iste. Ecel yeli bir gün esince ona çok zarar verir.

Eğer âşiq isen terk et, nedirsen munca esbabı,
Olar ki, eşqe qerq oldu, qaçan sevdâ-yi mal eyler.

Eğer âşık isen, bunca haceti ne yapacaksın, terket. Aşka düşmüş olan mala sevdalanmaz.

Güneş dutuldu dediler, nezer qıldım camâlına,
Üzüne zülfüdür düşmüş, bu el yanlış xeyâl eyler.

Zülfün yüzüne düştüğünü görmeyen ahali, güneş tutuldu diye yanlış fikre kapıldılar.

Yığıb yedirmeyen kişi sonunda mar olur malı,
Sâqîyâ, söz ki, assi varsa, boynunda vebal eyler.

Varlığını yığıp yedirmeyen kişinin malı zehir (yılan) olur. Ey saki, sözünde yalan olanın vebali boynunadır.

Nesîmî, xesteye sensiz Süleyman mülkünü versen,
Ol ânı bir çöpe saymaz, temennâ-i vüsâl eyler.

Nesîmî, hastaya sensiz Hazreti Süleyman'ın mülkünü versen, onu bir çöp bile saymayıp kavuşmayı temenni eder.

XXXX

Yanaram eşqinde, axar gözlerimden yaşlar.
Hesretin derdi çıxardı üreyimde başlar.

Aşkınla yanarı, gözlerimden yaşlar akar. Senin ayrılığının derdi yüreğimde yaralar açtı.

Müddeî gör ten edib başıma qaxar eşxini
Sınığa vâcib değildir bunca atmak daşlar.

İddiacı sayıp kövüp aşkını başıma kakar. Yaralıya bunca taş atmak vacip değildir.

Qemden inceldi vücûdim, oldu yengi ay gibi,
Gözlerime tûş olalı ol hilâlî qaşlar.

O hilal gibi kaşlar gözlerime rast geldiğinden beri, gamdan vücudum eriyip yeni ay gibi oldu.

Zülfüne könlüm dolaşdı, bilmedi aşüfte kim,
Zülfün ucundan ne çox çox yele varmış başlar.

Gönlüm zülfüne dolaştı. O çılgın âşık zülfünden dolayı sallanan, telef olmuş pek çok baş olduğunu bilmedi.

Xeste olalı könül eşqinden, ey cân paresi,
Içerem qem metbexinen dürlü-dürlü aşlar.

Eğer ciğer parem, gönül aşkından hasta olalı, gam mutfağından türlü türlü aşlar yerim.

Tâqetim tâq oldu gemden, keçdi ömrüm hah ile
Derdime derman ne dersiz, neyleyim, yoldaşlar?

Gamdan gücüm tükendi, ömrüm ah ile geçti. Derdime derman söyleyin, ne yapayım yoldaşlar?

Şöyle yanar eşqin odu yüreğimde, ey senem,
Kim dutuşmuş şö'lesinden heme quru, hem yaşlar.

Ey put gibi güzelim, aşkın ateşi yüreğimde kuru yaş demeden herşeyi yakar.

Olmuşam derd-i ferâgaından zeîf ol hedde kim,
Getirmezler xeyal neqşimi neqqâşlar.

Ayrılık derdinden o derece zayıfladım ki, nakkaşlar suretimi hayal bile edemezler.

Öldü eşqinden Nesîmî, üste dünyâden geder,
Sen murâd ile cahanda qal, yaşa çox yaşlar.

Nesîmî aşkından öldü, işte dünyadan gidiyor. Sen bu dünyada gönlünce nice yıllar yaşa.

XXXXI

Ey ezelî cân ile cananımız,
Eşq-i rûxündür ebedî sânımız.

Ey ezelden beri can ile cananımız, bizim ebedî şanımız senin yanağına olan aşkımızdır.

Ke'be üzündür bize, ey dürüba,
Zülf ü rûxün qible vü îmânımız.

Ey gönül alıcı sevgili, bize yüzün Kabe'dir. Yanağın ile zülfün ise kıblemiz, imanımızdır.

Cân nece terk eylesin, ey cân seni,
Canımızın cânısan, ey canımız.

Ey can, seni can nasıl terketsin. Çünkü sen bizim canımızın canısın.

Eynüme sensiz tiken oldu cahan,
Qandasan, ey taze gülüstânımız?

Sensiz cihan gözüme diken oldu. Ey taze gülşenimiz nerdesin?

Çünki yüzün ehsen-i teqvîm imiş,
Sende zühûr eyledi sübhâmmız.

Senin yüzün en güzel biçimde olduğu için, her türlü noksanlıktan münezzeh olan Allah sende ortaya çıktı, göründü.

Vechine yazmışdır otuz iki herf,
Hikmet ile münşi-yi erkânımız.

Yüce katibimiz hikmet ile senin yüzüne otuz iki harf yazmıştır. (Yüzdeki otuziki hattın otuziki harfe karşılık geldiği söylenmek istenmiştir).

Hüdhidi Bülqeyse resul eyledi,
Nâmeyi gönderdi Süleymânımız.

Hazreti Süleyman'ımız (gönül sultanımız) Hüdhüd kuşunu elçi edip nâmesini Belkis'e gönderdi.

Cövr ile yandırdı Nesîmîyi dost,
Hem bu idi dost ile peymâmmız.

Dost, Nesîmî'yi eziyetle yaktı, yandırdı. Zaten dost ile sözleşmemizde bu idi.

XXXXII

Lebine ehl-i nezer cân dediler, gerçek imiş,
Ağzına nüqte-yi pünhan dediler, gerçek imiş.

Nazar ehli, feraset sahipleri dudağına can dediler, gerçekmiş. Ağzına gizli bir nokta dediler, gerçekmiş.

Le'line xettin ile sormuşam ervâhe, ânı,
Xızrla çeşme-yi heyvan dediler, gerçek imiş.

Yüzündeki ayva tüyleri ile dudağını ruhlara sordum; Hızır ile hayat çeşmesi dediler, gerçekmiş.

Âdemin suretine secde qılanlar ki, seni,
Gördüler, sûret-i Rehman dediler, gerçek imiş.

Âdem'in suretine secde edenler, seni görünce Rahman'm görünüşüdür dediler, gerçekmiş.

Dediler qâmetine sidre kemâl ehli, veli
Xalq ânı sandı ki, yalan dediler gerçek imiş.

Erenler senin boyuna Sidre dediler. Halk bunlar yalan söylüyorlar sandı, ama gerçekmiş.

Suretin münkirine elmle îmân ehli,
Âna kim, div ile şeytan dediler, gerçek imiş.

İlim ve iman ehli, senin suretini yalanlayana devdir, şeytandır dediler, gerçekmiş.

Cennet ehli ki, üzün bağine, ey cennet ü hur,
Rövze-yi xüld ile rivzan dediler, gerçek imiş.

Ey cennet ve huri kadar güzel olan sevgili, senin yüzünün bağına, cennet ehli Huld ile Rızvan cennetidir, dediler, gerçekmiş.

Qelemin sirrini Heqden bilen ol tâyife kim,
Enberin xettine reyhan dediler, gerçek imiş.

Hakk'm lûtfuyla kalemin sırrını bilen kişiler- amber kokulu hattına reyhan dediler- gerçekmiş. ("Reyhan" kelimesi ile sevgilinin yüzündeki ayva tüylerinin reyhan yazısına benzemesi de kastedilmiştir).

Möhkem ehli ki, yazısı ilen suretini,
Lövh-i mehfûz ile Qur'an dediler, gerçek imiş.

Kur'an ilminde üstad olanlar, onun yazısı ile görünüşünü Levh-i mahfuz ile Kur'an'dır dediler, gerçekmiş.

Ey Nesîmî ki, nezer ehli vücûdun evine,
Lâmekan gencine vîran dediler, gerçek imiş.

Ey Nesîmî, nazar ehli, feraset sahipleri vücut evine mekansızlık hazinesinin viranesi dediler, gerçekmiş.

Dâim Ene'Heq söylerem, Heqden çü Mensur olmuşam,
Kimdir meni berdar eden, bu şehre meşhur olmuşam.

Daima "Ene'1-Hak" sözlerini söylerim. Hak'tan dolayı Hallac-ı Mansur gibi olmuşum. Beni darağacma asan kimdir ki, bu şehirde de herkes tarafından tanınır olmuşum.

Çün Enel-Heq eşq ile âlemde bil
Ye'ni ki, Mensur âşiq oluban ber-dâr mest.

Madem ki "Ene'1-Hak" darağacını isteyen Hallac-ı Mansur'dur. O halde Mansur gibi olmayan "Ene'l-Hak darağacında yok olmayı" istemez. ["Ene'l-Hak", "Hallac-ı Mansur" kelimeleri Hallac-ı Mansur'un "Ene'1-Hak" yani "Ben Hakk'ım" dediği için darağacında idam olayını hatırlatmaktadır.]

Didi zâhid mene kim, sevme xûbu,
Xetâdır zahidin fikri, xetâdır.

Kaba sofu bana "güzeli sevme" dedi. Kaba sofunun bu fikri yanlıştır.

Riyâ-yi zâhid eyler eşqi inkar,
Belâdır zahidin zerq ü riyası,

Kaba sofu iki yüzlülük yapar ve aşkı inkâr eder. Kaba sofunun bu hile ve iki yüzlülüğü başa belâdır.

Tuyug

Hayli müddetdür ki, derdün mendedür
Dil sana bir boynı bağlu bendedür
Tâ ki, saldı hecrün ayağdan meni
Sen bilürsin şimdi mürvet sendedür

Senin derdin epey zamandır bendedir. Gönlüm, sana boynundan bağlanmış bir köledir. Ayrılığın beni kuvvetten düşürdükten sonra şimdi insanlık sendedir, sen bilirsin.

Dost Leylî vü gönül Mecnûndur
Fitnelü kaşına can meftundur
Yâr vaslın itmeyen can nakdine
Aşk bâzârındaki maqbûndur

Gönül Mecnun, sevgili Leylâ'dır. Canım fitne çıkaran kaşından büyülenmiş gibi şaşkındır. Sevgiliye kavuşmayı canı karşılığında kabul etmeyen aşk pazarındaki aldatılmışlardandır.

Vermemek dil dilberün qîsûsma
Sıqmaya âşıkların namusuna
Ser fidâdur fitne-i câdûsuna
Can dahi kurban keman-ebrûsına

Gönül alan sevgilinin saçlarına gönül vermemek, âşıkların namus anlayışına sığmaz. Büyülü fit nesine canım fedadır. Onun yay gibi kaşlarına da canım kurbandır.

Yedi kez otuz iki durur yüzün
Otuz iki gösterür iki gözün
Qâmetün seksen sekiz ider ayan
Yetmiş iki nitk eder iki sözün

Yüzün yedi defa otuz iki harftir. İki gözün otuz iki harfi gösterir. Boyunun seksen sekiz ettiği açıktır. İki sözün ise yetmiş iki konuşmaya bedeldir. (Hurufîlikte insan yüzünün kabul ettikleri alfabedeki harf sayısını yani 32'yi gösterdiğine inanılır. Hurufîlik, bir takım harf ve rakamların çeşitli yorumlarından oluşmaktadır. Bu tuyuğda da bunu görüyoruz.)

Bir acâib şaha düşdü gönlümüz
Bedr yüzlü mâha düşdü gönlümüz
Tâ ki, Fazlullâha düşdü gönlümüz
Uş hakîkî râha düşdü gönlümüz

Gönlümüz bir acayip padişaha düştü, dolunay yüzlü sevgiliye düştü. Gönlümüz ne zaman ki Fazlullah Hurufî'ye düştü, işte o zaman gönlümüz gerçek yola düştü. (Fazlullah Hurufî, Hurufîliğin kurucusudur.)

Kâf ile nundan yaratdı âlemi,
Erbein günde yuğurmuş Âdemi,
Dem bu demdir, dem bu dem, bil bu demi,
Âdemi urdu bu demden Heq demi.

Tanrı dünyayı "kaf" ile "nun" harflerinden yaratmıştır. Hz.Adem'in toprağını kırk günde yoğurmuştur. Zaman bu zamandır ve nefes bu nefesdir. Bu zaman ve nefesi bil, Çünki Allah Hz.Âdem'i bu anda nefesiyle yarattı. ("Kaf" - "Nun" : "Kûn", yani "var ol" anlamındaki kelimeyi oluşturan harflerdir.)

Heq Teâlâ âdem oğlu özüdür.
Otuz iki Heq kelâmı sözüdür.
Çümle âlem, bil ki, Allah özüdür,
Âdem ol candır ki, güneş üzüdür.

Hak Tealâ, insanoğlunun özüdür. Otuz iki harf, Hakk kelamı ve sözüdür. Bil ki bütün âlemler Allah'ın özüdür. İnsan öyle bir candır ki, güneş onun yüzüdür. (Hurufîler, elifbayı 32 harf olarak görürler ve insan yüzünde çeşitli yorumlarla 32 rakamını bulurlar).

Oldu çün dövlet müyesser başına,
Yaraşır zerrin külahlar başına,
Dövleti Heqq etdi efser başına,
Hem feda min tâc-ı qeyser başına.

Başına devlet nasip olduğu için, başına altın taçlar yaraşır. Hak, devleti başına taç etti. Başına bin kayser tacı feda olsun.

Qandadır yar, ey könül, yar isteme,
Derd hâsil qıl, deva vâr, isteme.
Bîvefâ dünyâda dîdâr isteme,
Çün vefa yoxdur, vefâdâr isteme,

Ey gönül, yar nerdedir diye, yar isteme. Derd topla, deva var, ama isteme. Vefasız dünyada sev gili arama. Vefa olmadığı için boşuna vefalı birini arama.

Şol boyu re'nâye verdim könlümü,
Şol gözü şehlâye verdim könlümü,
Şol qüneş sîmâya verdim könlümü,
Şol üzü çün aya verdim könlümü.

O güzel boyluya gönlümü verdim. O şehla gözlüye tutuldum. Gönlümü o güneş simaya verdim. Onun yüzü için gönlümü aya verdim.

Üzünü Haqdan çevirme, Haqqı bil,
Doğru qovl ol, doğru fe'l ol, doğru bil.
Çün buyurdu: üscüdi Rebb-i celil,
Uscüdi yetmez mi inşâna delil.

Yüzünü Hak'tan döndürme, Hakk'ı tam. Doğru sözlü, doğru dilli, doğru tavırlı ol. Yüce Allah "Secde edin" buyurdu. Bu "Secde edin" emri insana delil olarak yetmez mi?

Fezl-i Heqden men hidâyet bulmuşam,
Suretin neqşini âyet bulmuşam,
Mertebe âlemde qâyet bulmuşam,
Ol sebebden men vilâyet bulmuşam.

Ben Hakk'm faziletinden hidayet buldum. Senin suretinin nakısını, alamet buldum. Alemde yüce mertebe buldum. Bundan dolayı ben velilik makamına eriştim.

Gördüm ol ayı vü bayram eyledim,
Şol meye bu gözleri câm eyledim,
Hecce vardım, ezm-i ehram eyledim,
Fâ vü zâdı lâmi Heqq nâm eyledim.

O ayı görünce bayram ettim. O meye bu gözleri kadeh ettim. Hacc'a gidip ihrama girdim. Fa, dad ve lam'ı (Burada Fazlullah Naîmî kasdedilmektedir) Hak diye isimlendirdim.

Ey özünden bîxeber, qâfil, oyan,
Haqqa gel, kim haqq deyil batin, oyan.
Olma fânî âleme mail, oyan,
Me'rifetden nesne qıl hâsil, oyan.

Ey kendinden habersiz olan, ey gafil uyan. Hakk'a gel, çünkü Hak batın değildir, uyan. Fani âleme meyletme. Marifetten bir şeyler kazan.

Biz ki, Rûm içinde ebdâl olmuşuz,
Bu cahandan fâriq'ül-bâl olmuşuz,
Çün fena mülkünde pâmâl olmuşuz,
Uş mübarek veqt ü xoşhâl olmuşuz.

Anadolu içinde abdal olan bizler, gönlümüzü bu cihandan arındırmışız. Bu fani olan mülkte ayaklar altında kaldığımız için şimdi mübarek vakitli ve hoş halli olmuşuz.

Musarra Tuyug

Âlemi yüzün gülistan eylemiş
Bülbülü sermest ü hayran eylemiş
Anberin zülfün perişan eylemiş
Mahirin ebrinde pünhân eylemiş

Yüzün, dünyayı gül bahçesi hâline getirmiş Bülbülü sarhoş ve şaşkın hâle getirmiş. Amber kokulu saçlarını perişan etmiş. Maharetini bulutunda gizlemiştir.

Dalmışam şol bahre kim pâyânı yok
Batmışam şol gence kim hüsranı yok
Bulmuşam şol bedri kim noksanı yok
Girmişem ol şehre kim viranı yok

Öyle bir denize girmişim ki, sonu yoktur. Öyle bir hazineye girmişim ki, orda hayal kırıklığı yoktur. Öyle bir ay yüzlü sevgili bulmuşum ki, hiç eksiği yoktur. Öyle bir şehre girmişim ki, yıkıntısı yoktur.

Nidah Gazel

Merhaba hoş geldin ey rûh-ı revanim merhaba
Ey şeker-leb yâr-ı şîrin lâ-mekânım merhaba

Merhaba, ey su gibi akıp giden sevgilim, hoş geldin, merhaba. Ey şeker dudaklı, tatlı, mekan üstü sevgilim, merhaba.

Çün lebin Câm-ı Cem oldu nefha-i Rûhü'l -Kudüs
Ey cemîlim ey cemâlim bahr ü kânım merhaba

Madem ki dudağın Cem'in kadehi, Ruhu'l-Kudüs'ün yani Cebrail'in üflemesi oldu, öyleyse ey güzelim, güzel yüzlüm, denizim, kaynağım merhaba.

Gönlüme hiç senden özge nesne lâyik görmedim.
Suretim aklım ukûlüm cism ü canım merhaba

Gönlüme senden başka hiç bir şeyi lâyık gör medim. Yüzüm, aklım, bedenim ve ruhum mer haba.

Ey melek sûretlü dilber, can fedadır yoluna
Çün dedin "lahmüke Lahmi" "kanı kanım" merhaba

Ey melek yüzlü dilber, yoluna canım fedadır. Madem ki sen "Etin, benim etimdir.", "kanın kanımdır"* dedin, sana merhaba. * Hz. Muhammed, Hz. Ali'ye "Etin, benim etimdir", diğerlerine hitaben de "kanı kamındır" demiştir.

Geldi yârım naz ile sordu " Nesîmî nicesin"
Merhaba hoş geldiniz ey hürde-dânım merhaba

Yarim gelip nazla "Nesîmî nasılsın?" dedi. Ben de "Merhaba, hoş geldin, ince şeyleri bilen sevgilim" dedim.

Rubailer

Çün kim gözüme gelmedi her giz xiyâl-i xâb,
Sâqî, götür piyâleyi, doldur şerab-i nâb...
Zaye keçürme firsetün, eğlenme bir nefes,
Bu ömr-i nazenin çü bilürsen qılır şitâb.

Madem ki gözüme hiç uyku hayâli gelmedi. Ey içki dağıtan güzel, kadehi götür ve temiz şarap doldur. Fırsatı kaybetme, bir an bile durma. Çünkü bu nazlı ömür, bilirsin ki çabucak geçer.

Yâr ü dilber senden ayru kim dedi âlemde var,
Qanı senden ayru dilber, qanı senden ayrı yar?
Ey gül-i gülgün, yanağın cennetin xendangülü,
Gel ki, ânın hesretinden üreyim yandırdı nar.

"Senden başka âlemde yar ve dilber var" diye kim dedi. Hani senden başka dilber, hani senden başka yar? Ey kırmızı gül! Yanağın cennetin gülen gülüdür. Gel ki, onun hasretinden ateş yüreğimi yaktı

Eqreb oldu âlemin xelqi vü mar,
Fitne yayıldı "elel gövm-eş-şerar",
Çjanda var bir ari batin, doğru yar,
Hani insaf ü mürüvvet, kimde var?

Dünya halkı akrep ve yılan oldu. Kötü insanlar topluluğu yüzünden her tarafa fitne yayıldı. İçi temiz, doğru bir dost nerede var? Hani insaf ve mertlik gibi duygular kimde var?

Mesnevi'den

Deryâ-yi mühît cûşe geldi,
Kövn ile mekan xürûşa geldi.

Her tarafı kaplayan deniz coştu, kabardı. Varlık âlemi de ayağa kalktı, telaşa kapıldı.

Şirr-i ezel oldu aşikâre,
Arif nece eylesin müdâra?

Ezel sırrı ortaya döküldü. Arif olan hâlâ nasıl yapmacık tavır gösterebilir.

Her zerrede güneş oldu zahir,
Torpağa sücûd qıldı tâhir.

Güneş her zerrede ortaya çıktı. Temiz olanlar toprağa secde ettiler.

Neqqâş bilindi neqş içinde,
Le'l oldu e'yan Bedexş içinde.

Nakış içinde onu işleyen nakkaş anlaşıldı. Bedahş'ta lâl işlenip ortaya çıkarıldı.

Acı su şerâb-i kövser oldu,
Her zehr nebât-ı şekker oldu.

Acı su, kevser şarabı oldu. Her zehir şeker kamışına döndü.

Tiryak mizacı tutdu âğu,
Lö'lö-i müdevver oldu dâru.

Zehir, panzehire döndü. Yuvarlak inci darı tanesine döndü (Lülü-i müdevver'in zehir mânâsı düşünülürse o zaman ikinci mısra, "Zehir, ilaç oldu" diye anlaşılır).

Külli yer ü gög Heq oldu mütleq,
Söyler def ü câng ü ney "Ene'l-Heq.'

Yer ve gök büsbütün Hak oldu, şüphesiz. Onun için def, saz ve ney "Hak benim" diye söylerler.

Mescûd ile sâcid oldu vâhid,
Mescûd-i Heqîqi oldu sâcid.

Secde edilenle secde eden bir oldu, aynılaştı. Secde eden gerçekte secde edilen oldu.

Her qetre mühit-i e'zem oldu,
Her zerre Mesîh-i Meryem oldu.

Her bir damla koskoca okyanus oldu. Her zerre Meryem oğlu İsa oldu.

Daş ü kesek oldu verdü nesrin,
Ferhâd ile Xosrov oldu Şîrin.

Gül ile Nesrin taşa keseğe döndü. Ferhat ile Hüsrev Şirin'e döndü (Şirin kelimesi tatlı mânâsında düşünülürse "Ferhat ile Hüsrev talep edilir oldu" diye anlaşılabilir).

Me'şûq ile âşiq oldu bir zat,
Mehv oldu vücûd-i nefy ü isbat.

Âşık olunanla âşık olan bir zat oldu. Uluviyet sı fatlarının varlığını sürdürdüğü ve beşerî sıfatların yok olduğu vücud mahvoldu.

îman ile küfr bir şey oldu,
Dadlu ile acı bir mey oldu.

İman ile küfür bir oldu, aynılaştı. Tatlı ve acı bir mey oldu.

Şirket aradan götürdü vehdet,
Vehdetden açıldı bâb-i rehmet.

Birlik, aradan şirki götürdü. Rahmet kapısı birlikten açıldı.

Cân ile ten oldubir Heqîqet,
Birikdi şerîet ü terîqet.

Can ile beden bir hakikat oldu. Şeriat ile tarikat birleşti.

Eşya ikilikdi oldu xâli,
Bari Ehed oldu lâyezâli.

Herşey ikilikten kurtuldu. Hepsi zeval bulmaz bir oldu.

Ey tâlib, eğer deyilsen e'mâ,
Gör ve'de-yi külli min eleyhâ.

Ey talep edici, eğer kör değilsen, "Varlık alemindeki herşey fanidir- ancak celal ve ikram sahibi olan Allah bakidir" ayetinin vadesini gör.

Ref oldu hicâb-ı mâseve'1-lah,
El-qudretü ve'l-beqâü lillah

Allah'tan ayrı olma, Ondan başka görünme ayıbı ortadan kalktı. Zaten bakilik ve kudret Allah'ındır.

Qeyr oldu helak ü vech qaldı,
Behr oldu şu kim, bu behre daldı.

Allah'tan gayrisi yok oldu, sadece Onun yüzü, sureti kaldı. Denize dalan, o deniz oldu.

Ger açıq ise besîretin bax,
Gör sende Heqqi vü getme irax.

Eğer basiretin, gözün açık ise; uzağa gitmeden kendine bakıp kendindeki Hakk'ı gör.

Gör sen seni kim, ne cism ü cânsan,
Meqsûd-i vücûd-i kün fekansan.

"Ol" emrinin vücud bulmasının maksadı sensin. Sen nasıl bir can ve beden olduğunu anla.

Çün mö'müne mö'mün oldu mîrat,
Mîrâtma bax ü anda gör zât.

Mümin, müminin aynası olduğu için, aynana bakıp onda zatını gör.

Her kimse ki, esridi bu meyden,
Heyy-i ebed oldu zât-i Hey'den.

Bu meyden mest olan herkes, ezelî ve ebedî olarak ölümden münezzeh olan (Hayy'm) zatında ebedîyyen ölümsüz oldu.

Nefsini tanıdı, bildi Rebbi,
Tövhîd yolunda ekdi hübbi.

Nefsini tanıyıp Rabb'ini bildi. Tevhit yolunda tohum ekti.

Ey Heqden irağ olan Ezâzil,
Ger div değilsen, Âdemi bil.

Ey Hak'tan uzan olan İblis, eğer şeytan değilsen Âdem'i tam.

Heqden sene lâtutî hu geldi,
Hem ve'scûd va'qterib denildi.

Hak'tan, senin için "Ona uymayın" emri geldi. "Secde edip bize yaklaş" denildi.

Çalındı qiyâmetin nefîri,
Ev sağır eşitmedin sefiri.

Kıyamet borusu çalındı. Ey sağır gönderilen elçiyi işitmedin mi?

Heşrin günü geldi, uyxudan dur,
inanmaz isen gözünü aç, gör.

Mahşer vakti geldi, uykudan uyan. İnanmazsan gözünü aç da bak.

Uyxudan oyan ki, meşher oldu,
Gör nece zemâne pürşer oldu.

Uykudan uyan, mahşer oldu. Gör ki nice insanlar toplantı.

Neşr oldu, oyan quruldu mîzan,
Heşr oldu, inan, bilindi Yezdan.

Mahşerde herkes diriltildi, mizan kuruldu, uyan! İnsanlar kıyametten sonra toplandı inan. Allah tanındı.

Sur ünün eşitmedi qulağm,
Dayandı bu köprüden ayağın.

Kulağın sur sesini duymadı mı? Ayağın sırat köprüsünden geçmedi mi?

Çün mehrem-i qul kefâ değilsen,
Bîgânesen, âşinâ değilsen.

"Onlara benimle sizin aranızda Allah gerekli şahit olarak kâfidir, de" buyruğuna vakıf olmadığın için yabancısın, tanış değilsin.

Yerden çıxa geldi dabbetü'1-erz,
Uş sirrini eyledim sana erz.

(Kıyamet alametlerinden olan) Dabbetü'1-arz yerden çıkageldi. İşte onun sırrını sana arzeyledim.

Çün sene keçesen bu istivadan,
Âzâd olasan qem ü belâdan.

Sen bu çizgiden öteye geçersen, gam ve beladan kurtulursun.

Yeni ki, bu istivadadır Heq,
Ol mâlik-i mülk heyy-i mütleq.

Yani Hak ve o mülk sahibi, mutlak diri olan bu çizgidedir.

Haqdan bu sirât-i müsteqîmi,
Bilgil ki, budur Heqin neimi.

Bu doğru yolun Hak'tan olduğunu bil. Bu Hakk'm nimetidir.

Hem xâtem ü uş elimden ferman,
Ya'ni ki, menem bu gün Süleyman.

Şimdi mühür de, ferman da benim elimde. O halde bugün Süleyman benim.

Mûsâ menem, uş esâ elimde,
Haqdan ezelî qılınc belimde.

Şimdi Musa benim, asa elimdedir. Hakk'm kuşattığı kılıç ise belimdedir.

Müşrikden eder müvehhidi ferq,
Eyvay ana kim, işi ola zerq.

Şirk koşandan, birdir diyeni ayırır, İşi riyakarlık olanlara yazık.

Xelqin eline basar esâyi,
Ya'ni ki, bilin bu istivâyi.

Bu ayırma çizgisini bilin diye halkın eline asayı basar.

Hem cennet ü hûr ü hem liqâdır,
Rehman ile erş ü istivadır.

Hem cennet, hem huri, hem de Allah'ın tecellîsidir. Rahman ile arş ve ayırma çizgisidir.

Âdemde tecelli qıldı Allah,
Qıl Âdeme secde, olma gümrah.

Allah Âdem'de tecellî etti. Sen de Âdem'e secde et. Yolunu şaşırmış olanlardan olma.

Şeytân-i leîne uyma zinhar,
Ânm sözüne inanma, ey yar.

Ey yar, sakın, lanetlenmiş şeytana uyma, onun sözüne inanma.

Üzün bu cehetden ola beyzâ,
Min fezli ilâhına teâlâ.

Yüce İlah'ın faziletiyle, bu cihetten yüzün ak ola. '

Âdem dükeli haq oldu bilgil,
Mescûd-i Heqîqe secde qılgil.

İnsanların tamamı Hak oldu, bil. Hakiki secde edilene secde et.

Fezl ister isen, Heqîqete var,
Se'y eyle, bu işe qalma zinhar.

Fazilet istersen bu hakikatte var. Gayret sarfet, bu işten sakın geri kalma.

Enfâs-i Nesîmî gör ne candır,
Deryâ-yi mühîti dürr-i kandır.

Nesîmî'nin nefeslerinin nasıl can verdiğini gör. Onun okyanusu inci madenidir.

Bir behre dalubdurur Nesîmî,
Yeni nider ol zer ile sîmi.

Nesîmî bir denize dalmıştır; altın ile gümüşü neylesin?